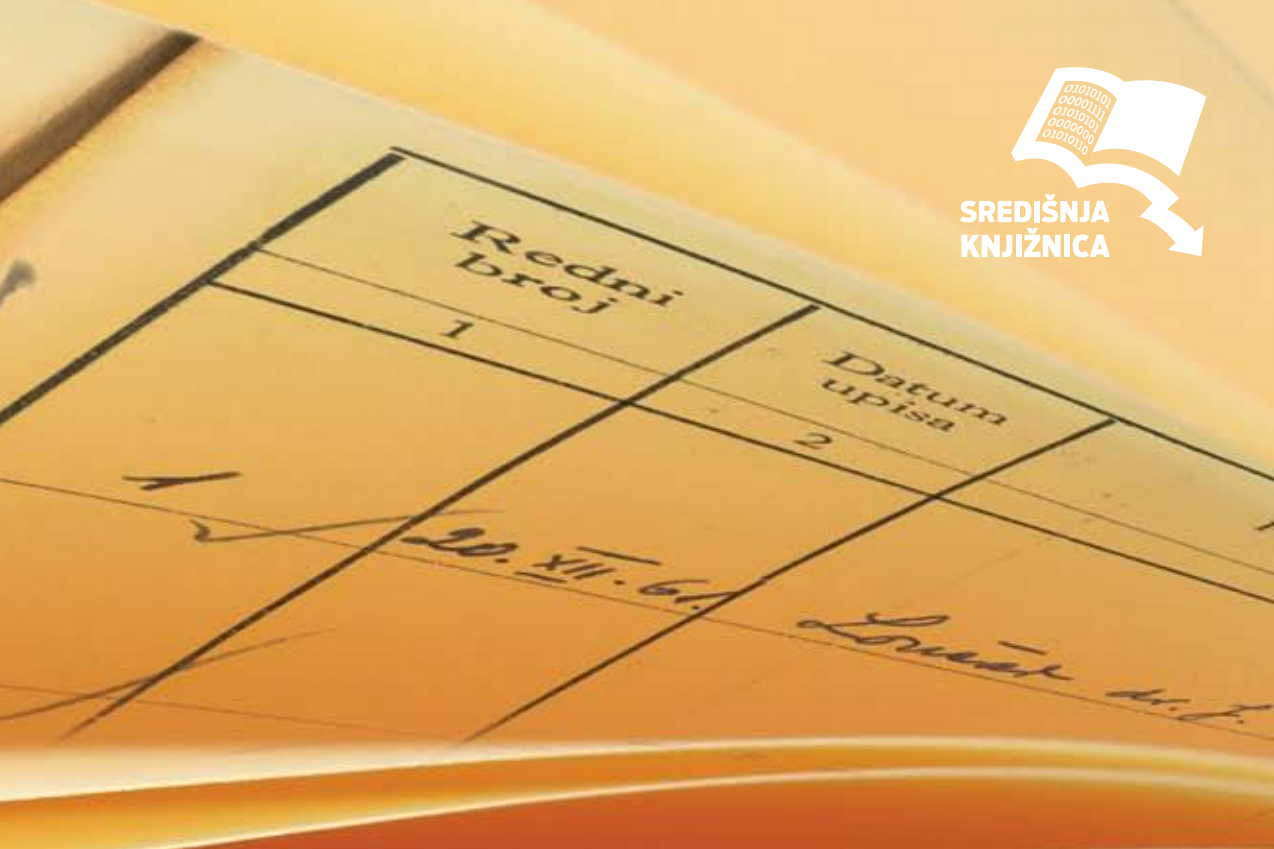

SREDIŠNJA
KNJIŽNICA

1961. - 2011.

Pola stoljeća nam je tek

SPOMENICA SREDIŠNJE KNJIŽNICE FAKULTETA ELEKTROTEHNIKE I RAČUNARSTVA

Revizija!

Riječ koja kod svih djelatnika u knjižnici, ma koje vrste bila, izaziva stres jer znači da predstoji obiman posao „velikog pospremanja“ knjižničnog fonda, zbrajanja i oduzimanja, ... eto, baš u trenutku sveopćeg revidiranja, koji se kao zakonska obveza upravo provodi u knjižnicama Fakulteta elektrotehnike i računarstva, stara Inventar knjiga ukazala je na datum upisa prve knjige – 20. prosinca 1961.

Dakle, 50 nam je godina tek!

Ideja označavanja obljetnice nametnula se sama od sebe i pretvorila u publikaciju koju držite u ruci. I što njome, zapravo, želimo reći? Jesmo li samo obilježili pola stoljeća postojanja, podsjetili na tijek nastajanja i djelovanja jedne visokoškolske knjižnice, reći da smo svih tih godina sudionik u osjetljivom području znanstveno-nastavne djelatnosti ili sve to i još ponešto?

Osjetili smo obvezu ostaviti pisani trag: malo je zapisa, ili ih gotovo i nema, o djelovanju knjižnica u sastavu visokoškolske ustanove. Stoga, neka ovo bude obilježje polustoljetnog djelovanja, znak zahvale i mogućnost da se predstavimo te podsjetimo na Mariju, Vlastu i Mirka, naše kolege, kojih više nema među nama.

Mr. sc. **Jadranka Lisek**, viša knjižničarka
Voditeljica Središnje knjižnice
Fakulteta elektrotehnike i računarstva

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ELEKTROTEHNIKE I RAČUNARSTVA
SREDIŠNJA KNJIŽNICA

Urednica

Mr. sc. Jadranka Lisek

Uredništvo

Ana Mari Čajsa, prof.

Ivan Jelić, prof.

Stjepan Šimara, prof.

Dina Vrkić, mag. bib.

Zora Žitnik

Lektorica

Anka Ivanjek, prof.

Nakladnik

Fakultet elektrotehnike i računarstva, Unska 3, Zagreb

Središnja knjižnica

Dizajn naslovnice i priprema za tisak

Eugen Dobrić dipl. ing. graf. teh., Zagreb

eugen.dobric@gmail.com

Tisak

Stega tisak, Zavrtnica 17, Zagreb

Naklada

300 primjeraka

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu

Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 789525.

ISBN 978-953-184-166-5

eISBN 978-953-184-167-2

Redni broj	Datum upisa	Pisac knjige	Naslov	Svezak - dio	Indenje - broj stranica	Format (veličina)
1	2	3	4	5	6	7
1	20. XII. 61	Louvat dr. f.	Osnovi elektro tehnike.	1	359	v 8°
2		- " -	- " -	2	347	v 8°
3		- " -	Word u električna mjerenja		346	v 8°
4		Škaffat dr. O.	Osnovi automatske regulacije		167	v 8°
5	21. XII. 61	Štetić - Lalić - Hagenel	Električna propisna o brzini - sklopi i tehničkima postrojenjima napajana pri radu	1	575	v 8°
6		" "	- " -	2	320	v 8°
7		Perić Gaborant	Teorijske radnje u prostoru		65	v 8°
8			Zaštita mjere i tehnički propisi u graditeljstvu		170	v 8°
9		Arvodelić Milan	Hrvatskosrpsko engleski rječnik		912	8°
10		Dezmonie hinko - Jozip Terzić	Talijansko hrvatskosrpski rječnik i hrvatskosrpsko-talijanski rječnik		714 + 1164	8°

mladost, Zagreb, lista 30.

Slika 1. Dokument koji svjedoči o prvoj unesenoj publikaciji u inventarnu knjigu

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet elektrotehnike i računarstva
Središnja knjižnica

Pola stoljeća nam je tek

1961.-2011.

Spomenica

Središnje knjižnice Fakulteta elektrotehnike i računarstva

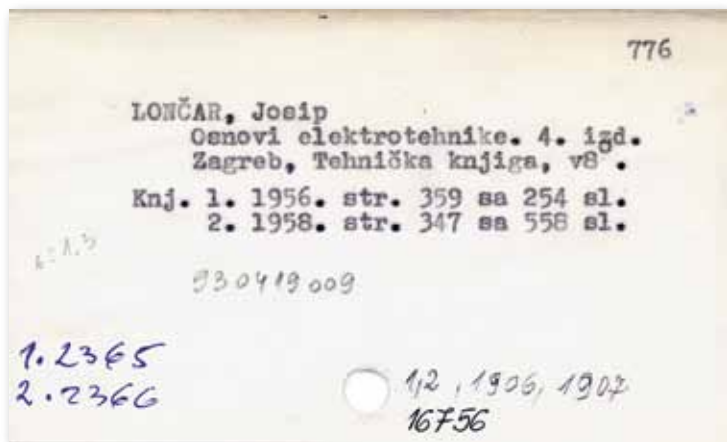
Zagreb, 2011.

Sadržaj

Uvod.....	9
Riječ dekana	11
1. POVIJESNI PREGLED.....	12
2. DJELATNICI SREDIŠNJE KNJIŽNICE FER-A (1961.-2011.).....	46
3. USMJERENOST KORISNIKU	52
3.1. Pitaj knjižničara.....	54
3.2. Stanje knjižničnog fonda 2011. godine.....	57
3.3. Međuknjižnična posudba.....	60
4. SUVREMENA KNJIŽNICA.....	62
5. KNJIŽNICA I DRUŠTVENE MREŽE.....	68
6. RADOVI, PROJEKTI I EDUKACIJA.....	74
6.1. Sudjelovanje u projektima	76
6.2. Objavljeni radovi djelatnika.....	79
7. MIŠLJENJA KORISNIKA O SREDIŠNJOJ KNJIŽNICI	80
Načela bibliotekarstva	88

Slika 2. Kataložni listić s prvim inventarnim brojem

Uvod

Revizija! Riječ koja kod svih djelatnika u knjižnici, ma koje vrste bila, izaziva stres jer znači da predstoji obiman posao „velikog pospremanja“ knjižničkog fonda, zbrajanja i oduzimanja, ... eto, baš u trenutku sveopćeg revidiranja, koji se kao zakonska obveza upravo provodi u knjižnicama Fakulteta elektrotehnike i računarstva, stara Inventar knjiga ukazala je na datum upisa prve knjige – 20. prosinca 1961. Dakle, 50 nam je godina tek!

Ideja označavanja obljetnice nametnula se sama od sebe i pretvorila u publikaciju koju držite u ruci. I što njome, zapravo, želimo reći? Jesmo li samo obilježili pola stoljeća postojanja, podsjetili na tijek nastajanja i djelovanja jedne visokoškolske knjižnice, htjeli reći da smo svih tih godina sudionik u osjetljivom području znanstveno-nastavne djelatnosti ili sve to i još ponešto?

Osjetili smo obvezu ostaviti pisani trag: malo je zapisa, ili ih gotovo i nema, o djelovanju knjižnica u sastavu visokoškolske ustanove. Stoga, neka ovo bude obilježje polustoljetnog djelovanja, znak zahvale i mogućnost da se predstavimo te podsjetimo na Mariju, Vlastu i Mirka, naše kolege, kojih više nema među nama.

Mr. sc. Jadranka Lisek, viša knjižničarka
Voditeljica Središnje knjižnice
Fakulteta elektrotehnike i računarstva

**Najbolje je
neprijatelj
dobroga.**

**Mjesto bibliotekara nije sinekura za znanstvenika
- cilj bibliotekara je često da olakšaju rad mnogim
znanstvenicima.**

Riječ dekana

“Knjižnica – Knjižnica ima važnu ulogu u nastavnoj i znanstvenoj djelatnosti Fakulteta. Zalagat ću se za sljedeće:

- (1) sustavno raditi na obogaćivanju knjižnog fonda knjižnice za potrebe nastave i za potrebe znanstvenog rada,
- (2) poboljšati informacijski sustav Knjižnice, kako bi svi knjižni i časopisni fondovi Fakulteta bili dostupni svim djelatnicima i studentima Fakulteta,
- (3) motivirati nastavnike koji nabavljaju knjige preko projekata da ih prijave u evidenciju Knjižnice,
- (4) poduzimati potrebne korake za šire omogućavanje pristupa djelatnika FER-a bazama podataka znanstvenih publikacija (npr. IEEE Xplore),
- (5) koristiti stručne potencijale Knjižnice za organiziranje tematskih radionica i pribavljanje literature za studente doktorskih studija,
- (6) raditi na poboljšanju infrastrukture Knjižnice.

Nadalje, knjižnica mora poslužiti i kao arhiv djelatnosti djelatnika Fakulteta. Predložiti ću da svi objavljeni znanstveni radovi djelatnika FER-a budu na odgovarajući način arhivirani u knjižnici FER-a, kako bi bili na raspolaganju svima na FER-u te kako bi mogli učiti u međunarodnu međuknjižničnu razmjenu. Za operativnu provedbu ovoga zadatka bit će zaduženo Knjižnično povjerenstvo.”

Prof. dr. sc. Nedjeljko Perić
iz programa za izbor dekana,
ožujak 2010.godine

Niti jedna
biblioteka nije
otok.

1. POVIJESNI PREGLED

Inventar knjige I
Knjižnica Ekonomskog
fakulteta
1-980 i Zagreb

Slika 3. Inventar knjiga

Jedini pisani izvor koji nam je bio dostupan jest magistrarska radnja Marije Pavunić Struktura i djelovanje knjižnice Elektrotehničkog fakulteta iz 1966., pa dio prijepisa rada koristimo za ovu spomenicu.

Osnutak

Elektrotehnički fakultet u Zagrebu postoji kao zasebni fakultet od 1956., kad se odijelio Elektrotehnički odsjek od Tehničkog fakulteta. Kako se fakultet razvijao po broju studenata i nastavnika, uviđa se potreba nabave sve većeg broja knjiga, časopisa i publikacija za vlastite potrebe. Tako dolazi do odluke da povjerenik za Knjižnicu tehničkih fakulteta na Elektrotehničkom fakultetu prof.dr. R.Wolf, piše 25. X 1959. Dekanatu Elektrotehničkog fakulteta prijedlog da se u novoj zgradi istog fakulteta organizira Centralna knjižnica – budući je nacrtom predviđeno prostorija za knjižnicu. Ovaj prijedlog iznosi slabosti dosadašnje organizacije oko posuđivanja knjiga iz zavodskih knjižnica. Fakultet je, naime, podijeljen na 11 zavoda i skoro svaki od tih zavoda ima i priručnu knjižnicu za potrebe nastavnika svoga zavoda i za diplomande. Međutim, kako su te razmjerno male biblioteke, zavodi ne mogu organizirati bibliotekare, te sav posao oko manipulacije publikacijama vode administrativni službenici. Posljedica je toga da u poslovanju knjižnica nastaju neurednosti ili pak zavod uopće ne posuđuje svoje publikacije izvan zavoda. Budući da bi veći broj čitalaca ometao rad na zavodu, to je praktički knjižnični fond dostupan samo osoblju zavoda, a privredni stručnjaci i studenti ne mogu se njime služiti. Osim toga, nemoguće je da administrativno osoblje daje bilo kakav poda-

tak od interesa za cjelokupno bibliotekarstvo na širem planu. Stoga prof. Wolf predlaže 25. X 1959. Dekanatu Elektrotehničkog fakulteta da se angažira bibliotekar, koji bi obradio fond knjiga buduće centralne knjižnice, kao i zavodskih knjižnica. Centralna bi knjižnica bila jedino mjesto gdje bi se moglo posuđivati knjige i časopisi koji pripadaju zavodima. Zavodi bi posuđivali Centralnoj knjižnici kao jedinoj sve što se traži za posudbu izvan zavoda. Predloženo je da se odmah razvidi mogućnost radnog mjesta bibliotekara, iako je gradnja i dovršenje buduće knjižnice još vrlo daleko, jer se želi da budući bibliotekar bude na radu u Knjižnici tehničkih fakulteta, i da mu bude zadaća da pripremi osnivanje buduće knjižnice, kao npr. njen pravilnik, kataloge i kataloge zavodskih knjižnica. Ista osoba mogla bi preuzeti posuđivanje knjiga studenata Elektrotehničkog fakulteta, te na temelju podataka o posuđivanju nabavljati novu literaturu.

Dana 31. X 1959. održana je sjednica fakultetskog vijeća (47. redovna sjednica), gdje su pod tač.4 razmatra i usvaja prijedlog prof. Wolfa od 25. X 1959. u pogledu pripreme za organizaciju rada Knjižnice. Dekanatu se stavlja u zadatak da predvidi radno mjesto knjižničara i da osigura kredite za ovo radno mjesto. Na istoj se sjednici povećava budžet za knjige Knjižnice Elektrotehničkog fakulteta. Postoji poseban plan po kome ETF daje specijalne novčane dotacije KTF-u za nabavu stručnih knjiga isključivo elektrotehničke struke. Dana 17. IX 1960. Vijeće elektrotehničkog fakulteta na svojoj 54. redovnoj sjednici zaključilo je da

se s Upravom Knjižnice tehničkih fakulteta povedu pregovori u pravcu postizavanja sporazuma za izdavanje knjiga koje bi trebale biti preuzete u Knjižnicu Elektrotehničkog fakulteta početkom rada te knjižnice. Fakultetsko vijeće izabralo je prof. Wolfa i doc. inž. Hergešića koji će u ime fakulteta napraviti to pitanje s Upravom KTF-a.

Dekanat se obraća preko svog dekana, prof.dr. Požara, Knjižnici Tehničkih fakulteta, obrazlažući dijeljenje fonda time da se nova zgrada ETF nalazi daleko od KTF-a, te će se studentima i nastavnicima skratiti put do željene publikacije ako fond bude u novoj zgradi. Na istoj je sjednici zaključeno da se početkom naredne budžetske godine otvori radno mjesto bibliotekara, odnosno knjižničara koji će biti dodijeljen na praksu Knjižnici tehničkih fakulteta, te se u tom pravcu moli saglasnost Uprave KTF-a.

Dana 4. XI 1960. sastali su se predstavnici Elektrotehničkog fakulteta i donijeli slijedeće zaključke:

Knjižnica Elektrotehničkog fakulteta odvaj se od Knjižnice tehničkih fakulteta. Objekti knjižnice ostale bi povezane utoliko što bi se preko KTF-a mogle posuđivati knjige iz Knjižnice Elektrotehničkog fakulteta i obratno. Kod podjele knjiga i časopisa KTF-a treba za KETF predati slijedeće publikacije:

1. knjige i časopise koji nedvojbeno spadaju u područje elektrotehnike
2. knjige i časopise koji djelomično zasijecaju u područje elektrotehnike ili su općeg značaja (priručnici i slično) ukoliko postoji

više primjeraka. Pri tome bi se raspoloživi broj primjeraka dijelio proporcionalno s brojem studenata zainteresiranih fakulteta

3. sve knjige i časopisi koji su nabavljeni posebno po traženju Elektrotehničkog fakulteta iz posebne dotacije KTF-u za ovu svrhu (četverogodišnji plan nabave knjiga)

4. ostale knjige prema mogućnosti i dogovoru.

Elektrotehnički fakultet će angažirati bibliotekara i poslati ga na praksu KTF. Za vrijeme te prakse bibliotekar će izraditi katalog knjiga i časopisa koji se izuzimaju iz KTF-a za Elektrotehnički fakultet. Potpisnici zapisnika: Prof. inž. Wolf i prof. inž. Hergešić sa strane ETF, te prof. inž. Janković i bibliotekar KTF Domazet sa strane Uprave KTF-a.

Dana 5. XI 1960. na 56. redovnoj sjednici Vijeće ETF prima na znanje zapisnik od 4. XI 1960. Na istoj sjednici odobrava se još KTF-u dotacija od 425.000 d + 100.000 dinara za časopise iz inozemstava.

Dana 24. VI 1961. prof. Wolf u svojstvu referenta za knjižnicu piše Dekanatu ETF-a da radno mjesto knjižničara još nije ostvareno i ukazuje na činjenicu da će se fakultet naći u času otvorenja prostorija nove Knjižnice u nezavidnom položaju, jer neće biti gotovi katalogi ni uspostavljena organizacija knjižnice bez koje se ne može odvojiti od KTF-a. Osim toga, Rektorat traži podatke o stranim časopisima, te se za tu uslugu trebalo specijalizirano platiti bibliotekara, dok bi u slučaju da je već angažiran vlastiti bibliotekar ovo pitanje bilo lakše riješeno. Na temelju izloženog traži se što prije popuniti mjesto

knjižničara na ovom fakultetu.

Natječaj za popunjene radnog mjesta bibliotekara bio je objavljen početkom 1961.. ali se nije pristupilo rješavanju tog pitanja do početka mjeseca srpnja. Dana 10. VII 1961. tajnik fakulteta pozvao je na razgovor budućeg bibliotekara. Tako je došla za bibliotekara Elektrotehničkog fakulteta Marija Pavunić. Radno mjesto nastupila je 1. X. 1961.

U razdoblju od 1. X do 15. XII izvršeni su slijedeći poslovi: poslovanje nove knjižnice, posjet stručnim knjižnicama u Zagrebu i knjižnici Elektrotehničkog instituta „Nikola Tesla“ u Beogradu.

Započelo se katalogizacijom i preuzimanjem publikacija. Od 1. XI angažiran je i knjižničar Mirko Prekrit, budući je fakultetsko Vijeće odlučilo da knjižnica mora raditi i poslije podne.

Od studenata su povučene sve posuđene knjige, tako da je 15.XII preseljen čitav fond knjiga, dok su se časopisi selili postepeno već ranije.

Prešavši u novu zgradu, tj. u prostorije Knjižnice Elektrotehničkog fakulteta u Unskoj ulici, preostalo je ispisati knjige inventara za knjige i časopise, te odrediti smještaj na policama.

Preuzimanje u KTF-u bilo je olakšano time što je knjižnica imala stručan raspored knjiga na policama. Tako se lako odvojila struka elektronike. Za posuđene knjige a još ne vraćene bile su posudbenice. Isto tako za časopise, koji se nalaze na posudbi kod profesora ETF-a.

Nakon preseljenja preostao je problem preuzimanja knjiga koje zasijecaju u druge struke, a taj se problem rješavao postepeno kroz nekoliko mjeseci.

Dan upisa prve knjige u Inventar knjigu bio je 20. prosinca 1961. godine¹.

Izdavanja knjiga u novoj knjižnici počelo je 3. I 1962. Knjižnica radi najprije jednokratno, ali već 15. II 1962. prelazi na popodnevni rad. Tako je od toga datuma čitaonica otvorena od 8-17 sati, a knjige se izdaju vanjskim posuđivačima od 11-12.30 i od 15-16.30 sati. Za čitanje u čitaonici knjige se izdaju čitavo radno vrijeme.

Dana 31. III 1962. fond se sastoji od:

2540 svezaka knjiga

660 svezaka časopisa.

Po naslovu je bilo 1330 knjiga i 80 časopisa.

Knjižnica prima 20 naslova časopisa. Za zavodske knjižnice nije bilo još podataka. Prema statistici iz 1957. bilo je 11 zavoda oko 6500 svezaka, od toga 4500 svezaka knjiga i oko 2000 svezaka časopisa. Prema naslovu primalo se oko 169 časopisa.

U zadatak Centralne knjižnice prvotno je bilo stavljeno da izvrši katalogizaciju cjelokupnog fonda zavodskih knjižnica, da sve publikacije uvede u svoj inventar, te da preuzme onaj dio fonda koji nije nužno potreban zavodu, a onaj dio koji potreban za normalni rad na zavodu da smatra trajno posuđenim. Za svaki svezak bi se ispisale posudbenice u principu na 3 godine, a onda bi se posudba obnavljala ili bi se publikacije vratile u centralnu knjižnicu.

¹ Dopuna urednice J. L. prema Inventaru knjiga (26.11.2011.).

Centralna knjižnica vodit će brigu oko nabave literature na zahtjev pojedinih zavoda, a za centralnu knjižnicu nabavljat će se literatura uglavnom za potrebe studenata, ali i za sva djela od veće važnosti za samu struku elektrotehnike. Zadaća je bibliotekara da prati potrebe studenata i izdavačku djelatnost, te da se savjetuje s profesorima o nabavci pojedinih djela. Prof. Wolf je od strane fakultetskog vijeća određen da savjetom pomaže u nabavci novih publikacija i u ostalim problemima koji mogu doći u radu biblioteke.

Tako je prošao period organiziranja Centralne knjižnice ETF-a. U početku prilično neodređeni zahtjevi postaju sve jasniji i osoblje knjižnice može već sudjelovati u određivanju budućeg oblikovanja knjižnice.

Kroz pojedina poglavlja vidjet će se rast knjižnice i njezina uloga kroz 3 godine.

Organizacija

Zadaci

Knjižnica ETF-a pomaže fakultetu u ostvarivanju slijedećih zadataka:

- sprema stručnjake i naučne radnike elektrotehničke struke razvijanjem radnih navika i uvođenjem studenata u teorijska i praktična znanja te u metode naučnog rada
- stara se o podizanju naučnog i nastavnog podmlatka i o daljem usavršavanju elektrotehničkih stručnjaka
- radi i surađuje s naučnim, kulturnim, privrednim i ostalim društvenim ustanovama i

organizacijama u zemlji i inozemstvu, i time unapređuje nauku i nastavu

- pomaže privredni, kulturni i društveni razvitak zemlje
- odgaja studente kao svjesne građane socijalističke zajednice².

Ulogu koju knjižnica obavlja u sklopu navedenih zadataka fakulteta jest da dobro organiziranim radom izabire i nabavlja nove publikacije, da bira načine kako bi sve veći broj publikacija bio dostupan korisnicima, da osigura zaštitu i čuvanje publikacija a napose njihovo racionalno korištenje. Budući da je oko centralne knjižnice okupljeno i 12 zavodskih knjižnica, potrebno je organizirati funkcionalan odnos između njih. ETF ima u svom sastavu slijedeće zavode, od koji svaki ima priručnu knjižnicu:

Kratica	Naziv zavoda
f	Zavod za fiziku
pm	Zavod za primijenjenu matematiku
oe	Zavod za osnove elektrotehnike i električka mjerenja
el	Zavod za elektrostrojarstvo
vn	Zavod za visoki napon
t	Zavod za telekomunikacije
oms	Zavod za osnove i mjerenja u slaboj struji
rst	Zavod za regulacijsku i signalnu tehniku
ea	Zavod za elektroakustiku
e	Zavod za elektroniku
vf	Zavod za visokofrekventnu tehniku
tk	Titrajni krugovi

Uz ove zavodske knjižnice osnovano je, kako se vidjelo i centralna knjižnica, namijenjena prvobitno potrebama studenata. Ubrzo je, međutim, njezin zadatak proširen na vođenje

² Statut
Elektrotehničkog
fakulteta.

cjelokupne politike u vezi s fondom knjiga i časopisa ETF-a. Konkretni zadaci već kod osnivanja samostalne knjižnice ETF-a bili su ovako precizirani:

1. organizacija poslovanja zavodskih knjižnica
2. katalogiziranje fondova i prinova u zavodskim knjižnicama
3. centralna i koordinirana nabava periodike
4. evidencija prinova periodike za cijeli ETF
5. koordinirana nabava stranih knjiga
6. služba informacije i međubibliotečna posudba
7. nabava fotokopija članaka.

Financiranje

Nabavna politika fakultetske knjižnice ulazi u financijsku politiku čitavog fakulteta. Stoga je potrebno znati kakvi principi moraju rukovoditi one osobe koje su odgovorne za financijsku politiku knjižnice.

Tehnička biblioteka iziskuje vrlo visoke sume ako se želi da bude dobro opremljena. A dobro opremljena tehnička biblioteka vrlo brzo povećava efikasnost cijele institucije u čijem se sklopu nalazi. Njezino je obogaćivanje dakle rentabilno za instituciju, iako se možda odmah ne vide rezultati. No, moguće je izračunati koliko vremena se uštedi profesoru, inženjeru i studentu ako je knjižnica dobro opremljena i čitalac ne mora lutati tražeći publikaciju. Prema podacima iz SAD jedan radni sat studenta stoji 2 \$, dok onaj inženjera ili istraživača stoji od 10-20 \$.

Fakultetska biblioteka morala bi, prema iskustvu evropskih i američkih stručnjaka, utrošiti na svoje potrebe 5-7% od ukupnog budžeta

ustanove, a od dobivene svote potrebno je odvojiti 1/3 za nabavu novih publikacija, a oko 60% za plaće osoblja, a katkada i više, ako u biblioteci rade visokokvalificirani stručnjaci.

Cijene tehničkih knjiga su 3 puta veće od ostalih knjiga. Osim toga, izdaci za tehničku literaturu su usko vezani za devize i ovisе o općoj deviznoj stimulaciji zemlje. U tehničkoj biblioteci treba računati da 90% prinova čini strana literatura. U knjižnici ETF-a potvrđeno je ovo pravilo.

U prvih pet godina postojanja biblioteke njezin fond se udvostručuje. Kasnije porast fonda ide usporeno, tako da se na 10-15 godina njegovo podvostručenje. Statistike upućuju na to da tehnička biblioteka u prvih 5 godina postojanja mora imati (ovisno o karakteru i veličini institucije kojoj pripada) između 2000-25.000 publikacija. Prema tome, knjižnica ETF je 1962. Bila na razini potrebnoj za svoj opstanak sa 2640 svezaka knjiga i 660 svezaka časopisa.

Financijska situacija na Elektrotehničkom fakultetu prije preseljenja u novu zgradu, tj. prije 1962., ne može se tačno iznijeti za knjige. Prema zapisnicima se zna da je Knjižnici tehničkih fakulteta odobravano iz budžeta ETF-a:

1960. 3,851.016 d

1961. 3,363,601 d.

Od svih svota su se nabavljale publikacije tek djelomično za ETF. Sporazumno o dekanatima uključenih tehničkih fakulteta, bibliotekar ETF-a nabavljao je za centralnu KTF publikacije kako se ukazala potreba, plaćajući iz ukupne svote dobivene iz budžeta svih tehničkih fakulteta.

Od preseljenja knjižničnog fonda ETF-a u

novu zgradu, tj. osamostaljenjem centralne knjižnice ETF-a, može se pratiti u detalje financijska politika nabave publikacija, kako za centralnu knjižnicu tako i za zavodske.

Prema podacima računovodstva ETF, utrošeni su na fakultet u cjelini za zavodsku i centralnu knjižnicu sljedeći iznosi:

1962. 3,939.348 d

1963. 5,612.201 "

1964. 9,127.745 "

U priloženoj tablici izneseni su podaci posljednjih 5 godina. Vidimo da je porast svote stalan, izuzev 1961. godine.

Porast je samo djelomično uvjetovan porastom cijena. Nabavna politika uvjetovala je povećano trošenje sredstava. Nabavna politika se rukovodi potrebama studenata (udžbenici) kao i istraživača, a napose studenata III stupnja.

Računi za nabavljene knjige za centralnu knjižnicu obrađuju se u knjižnici. Potpisuje rukovodilac knjižnice, knjižničar i članovi komisije, imenovani između službenika Tajništva fakulteta.

Računi za nabavljene publikacije zavodskih knjižnica obrade se u zavodima, gdje se publikacije unose i u inventare, a potpisuje predstojnik zavoda i komisija izabrana između službenika zavoda. Zavodski računi prije isplate prolaze kroz centralnu knjižnicu, gdje se evidentira i kontrolira da li je svaka nabavljena publikacija unesena u centralni katalog. Rukovodilac knjižnice svojim potpisom daje konačno odobrenje za isplatu.

Zavodske knjižnice koriste za nabavu knjiga budžetska sredstva namijenjena zavodu „za

instrumenata i knjige", a podjelu vrše sami predstojnici zavoda prema potrebama.

Računovodstvo fakulteta vodi centralnu evidenciju o utrošku sredstava odobrenih knjižnici za knjige i časopise, a zavodima za instrumente, knjige i časopise.

**Biblioteke
trebaju i
pojedinačno
i zajedno
voditi brigu o
ekonomskim
učincima**

Nabavna politika

Principi nabavne politike, kako centralne tako i zavodskih knjižnica na Elektrotehničkom fakultetu, jasno su određeni karakterom fakulteta. Budući da se radi o instituciji koja se bavi nastavnim radom kao najvažnijom djelatnošću, ali ne manje i naučnoistraživačkim, to čitava nabavna politika ide za tim da ove djelatnosti u potpunosti zadovolji. Kao knjižnica tehničkih znanosti, ona mora nabavljati najnoviju literaturu. Budući da se dio fondova posuđuje izvan same knjižnice, kako je to slučaj s centralnom knjižnicom, potrebno je osigurati nabavu nekih publikacija u više primjeraka.

Tehničke nauke, napose elektrotehnika i granična područja, danas se neusporedivo brzo razvijaju. Publiciranje isto tako raste.

Potrebe čitalaca - studenata i nastavnog osoblja - prvenstveno se zadovoljavaju. Dnevno privredni stručnjaci i istraživači naučnih instituta postavljaju i svoje zahtjeve fakultetskoj knjižnici i ona ih u svojoj nabavnoj politici mora obuhvatiti.

Centralna knjižnica u svojoj nabavnoj politici vodi računa na poseban način o broju studenata. Da bi zadovoljila njihove potrebe, nabavlja u određenom broju standardna djela (25% od ukupnog broja studenata zainteresiranih za publikaciju). U duhu istog principa nabavljaju se rječnici, priručnici, katalozi tvornica i standardi u većem broju primjeraka i posuđuju se van knjižnice kao i sve ostale publikacije.

Zavodske knjižnice su strogo specijalizirane na problematiku svoga zavoda. Publikacije zavodskih knjižnica se ne posuđuju izvan zavoda. Nabavna politika je u rukama predstojnika zavoda, koji je dužan pratiti publiciranje na području svoje struke kako knjiga tako i časopisa. Budući da struke ulaze jedna u drugu, nabavljaju se u više zavoda iste publikacije.

Za nabavnu politiku centralne knjižnice odgovoran je rukovodilac knjižnice. S obzirom na karakteristike knjižnice, uske specijalne, potrebno bi bilo da on bude specijalista iz elektrotehnike. Ako to nije slučaj rukovodilac knjižnice mora nužno upoznati osnove naučne discipline, da bi mogao zadovoljavati na svom radnom mjestu, napose u pitanju nabave. Potrebno je da prati izdavačku djelatnost u zemlji, ali i u inozemstvu, budući da je na području tehničkih znanosti 90% literature na stranim jezicima. Dalja dužnost osoblja centralne knjižnice jest da prati specijalne bibliografije, referentne časopise i stručne prikaze u vodećim časopisima. No, budući da stručni prikazi izlaze kasno iza same publikacije, katkada i godinu dana kasnije, bibliotekar konzultira specijaliste s određenog područja, zatim bibliografije; s obzirom na devizne poteškoće koje naša zemlja ima, kao i sve zemlje u razvoju, najbolji je način nabave takozvana pasivna nabava, tj. kupovati ono što trgovačka mreža uvoznih poduzeća nudi na prodaju. Tako se ne može voditi određena nabavna politika, ali praćenjem knjižničarskih ponuda u Zagrebu, Ljubljani, i djelomično u Beogradu uspijevamo zadovoljiti 90% potreba. Za knjige naručene putem trgovačke mreže čeka

se 6-12 mjeseci.

Kod nabavne politike tehničke knjižnice treba se čuvati nabave zastarjele literature, a to je ona u većini već 5 godina iza publiciranja. Prostor na policama biblioteke je vrlo dragocjen i ne smije se zauzeti nepotrebnom literaturom.

U nabavnu politiku ide i primanje poklona od institucija i pojedinaca. Knjižnica ETF primila je znatne poklone od Zajednice jugoslavenskih univerziteta, ali oni su joj opteretili polični prostor više nego je koristi od samih publikacija. Vrijedne poklone je primila knjižnica od Američke čitaonice i Britanskog konzulata u Zagrebu.

Zamjenu publikacija uvela je centralna knjižnica sa srodnim knjižnicama u Zagrebu, npr. Institutom za elektroprivredu, Prirodoslovno-matematičkim fakultetom te Elektrotehničkim fakultetom u Splitu.

Da bi se poboljšala nabavna politika na čitavom ETF, knjižnica izdaje „Informacije o pri-novama na ETF“.

Na slici 2 prikazan je grafički nagli porast fonda. Prema godišnjim inventurama podaci su slijedeći:

	knjige	časopisi
1950.	5.952	1.555
1961.	7.828	1.800
1962.	10.897	2.289
1963.	13.201	2.516
1964.	16.696	2.848

Analizirajući prirast fondova na ETF tokom pet zadnjih godina, vidi se da se osamosta-

ljenjem knjižnice fond naglo povećao i da od te godine stalno raste. Naročito raste fond centralne knjižnice, a uzroci leže dobro vođenoj politici nabave s jedne strane, a i u izdavačkoj djelatnosti Tehničke knjige, Štamparije Rektorata i Školske knjige s druge strane. Navedene izdavačke kuće izdale su u zadnje dvije godine upravo standardna djela iz matematike, tehničke fizike i nekoliko prijevoda osnovnih priručnika elektrotehnike. Centralna je knjižnica nabavila od deset osnovnih udžbenika po 50 komada po naslovu, i time osigurala studentima mogućnost praćenja nastave i redovnog polaganja ispita.

Problem koordinirane nabave važan je kod periodike a napose kod referentnih časopisa. Cilj je koordinacije da se iza izvršene analize strukture fonda ustanovi koji referentni časopisi nedostaju i da se nabave, kako bi se pokrilo čitavo područje čiste elektrotehnike i usko srodnih nauka.

Osoblje

Svaka biblioteka tehničkih nauka vrlo je osjetljiva na kvalitet osoblja zaposlenog u njoj. Fondovi i korisnici traže visoki nivo usluga od osoblja tehničke biblioteke. Danas se napose stavljaju visoki zahtjevi u pogledu specijalne izobrazbe kadrova u specijalnim stručnim bibliotekama. Ide se za tim da se za rad u njima pridobiju stručnjaci iz oblasti kojoj pripada biblioteka. Tako bi idealno bilo za elektrotehničku biblioteku da ima kao upravitelja inženjera elektrotehnike, ili osobu s diplomom fakulteta prirodnih znanosti. Osim toga, potrebe traže da upra-

vitelj jedne tehničke biblioteke ima diplomu bibliotekarske škole. No, na žalost, takvih škola u našoj zemlji nema. Osoblje se u našoj zemlji sprema za rad u samoj biblioteci preko priprema za polaganje stručnog ispita iz bibliotekarstva. Bibliotekar tehničke biblioteke mora biti jednako tretiran od strane uprave fakulteta ili naučne jedinice kao što su tretirani nastavnici ili istraživači. On je odgovoran pred rukovodiocem cijele institucije jednako kao i šefovi ostalih jedinica. On mora posjedovati i jednako obrazovanje, koje mu daje pravo na isti tretman s nastavnim osobljem. Upravitelj knjižnice je upravitelj jedne radne organizacije, a ne njezin čuvar; on je naučni radnik više nego administrativac. Njega se mora i osloboditi administrativnih poslova. Njegova je odgovornost u dobro vođenoj nabavnoj politici, u suradnju s nastavnicima i istraživačima, u davanju najbržih i najboljih informacija, da pomaže čitaocu i da organizira rad cijele biblioteke, da potiče svoje osoblje (suradnike) na stalno stručno uzdizanje.

Osoblje tehničke biblioteke mora se neprestano usavršavati i specijalizirati, mora vidjeti strane stručne biblioteke, mora biti spremno da daje znanstvene informacije i mora biti znanstveno na visini. Napose treba spomenuti da mora biti dovoljan broj osoblja da bi se osigurala dobra služba u specijalnoj stručnoj biblioteci.

Potrebe su prema međunarodnom iskustvu slijedeće: jedan bibliotekar može se baviti kupnjom i katalogizacijom 2000 knjiga godišnje; jedan bibliotekar za 30 sati rada na šalteru iznad

40 prvih sati; jedan bibliotekar za svaki porast od 1000 studenata; jedan bibliotekar na 100 istraživača.

Na svakog stručnog bibliotekara treba dodati u većini tehničkih knjižnica jednog ili dva službenika (knjižničara, manipulanta, daktilografa, tehničkog pomoćnika). U maloj tehničkoj biblioteci gdje radi samo jedan bibliotekar on mora imati još daktilografa i knjižničara.

Na ETF stanje osoblja je slijedeće: od njenog otvaranja do 31.XII 1964. - razdoblje koje obuhvaća ova radnja:

1 bibliotekar³ sa završenim Filozofskim fakultetom i diplomom Ecole Supérieure de bibliothécaire (Paris), položen stručni bibliotekarski ispit, sa znanjem francuskog jezika i poznavanjem njemačkog, ruskog i engleskog jezika, III stupanj struke Bibliotekarstvo, dokumentacija i informacione znanosti. Kroz dvije godine rada na ETF bibliotekaru je bilo omogućeno da vidi slijedeće biblioteke: Biblioteka Instituta Mihajlo Pupin u Beogradu, Biblioteka Instituta Nikola Tesla u Beogradu, Dokumentacioni centar „Iskra-Kranj“ u Ljubljani i Tehnička knjižnica u Ljubljani, te Biblioteka ETH u Zürichu.

1 knjižničar⁴ sa srednjom stručnom spremom, položenim stručnim ispitom, s radnim iskustvom na knjižničarskim poslovima 15 godina, poznavanjem njemačkog jezika i daktilografije.

Osobni dohoci osoblja knjižnice ETF se ne prestando mijenjaju zajedno s promjenama svih osobnih dohodaka. Prema Statutu ETF, koji je

3 Danas je to diplomirani bibliotekar ili, po bolonjskom načinu studiranja, magistar bibliotekarstva (nap. J. L.).

4 Danas je to pomoćni knjižničar (nap. J. L.).

stupio na snagu 1964., učinjen je osnovni propust što je osoblje knjižnice razvrstano kao administrativno osoblje i plaće im zaostaju za plaćama nastavnog osoblja. Ova situacija ne odgovara uobičajenim tretmanima bibliotekarskog osoblja specijalnih i općih naučnih biblioteka, kako u nacionalnim tako i u internacionalnim okvirima.

Knjižni fond je u neprestanom porastu (sl.2), te ovakva situacija traži povećanje broja osoblja u knjižnici. Također zahtjeva da centralna knjižnica koordinira i organizira a po potrebi da sama radi bibliotekarske poslove u 12 zavodskih knjižnica, nužno govori o potrebi povećanja stručnog osoblja u sastavu samo centralne knjižnice. Bibliotekar je već postavio obrazloženi zahtjev Vijeću ETF.

Osoblje u zavodskim knjižnicama

O zavodskim knjižnicama vodi brigu određena osoba. Njezin je zadatak izvršavanje narudžbi, upisivanje u inventare, ulaganje kataložnih listića i posudba. Sve pomoćne sile bile su upućivane od strane bibliotekara centralne knjižnice kako da rukovode knjižnicom. Kako se nadzor nad radom vrši u centralnoj knjižnici, to je ona uzela u zadatak brigu oko izvršavanja narudžbi, napose kod periodike. U centralnoj knjižnici vrši se i reklamacija nepristiglih brojeva periodike. Uvez se vrši zasebno i samostalno po pojedinim zavodima.

Centralna knjižnica ima u sklopu Tajništva fakulteta zasebni urudžbeni zapisnik. Narudžbe potpisuje tajnik fakulteta, a narudžbe zavoda predstojnik. Zavodi vode vlastite urudžbene

zapisnike.

Upravljanje bibliotekom

U pravilniku fakulteta predviđeno je da na ETF postoje dvije organizirane jedinice: nastavno-naučna i administrativna. Za sada je osoblje biblioteke svrstano u administrativnu grupu. Predviđa se u budućnosti stvaranje zasebne organizacione jedinice pod nazivom: dokumantaciono-bibliotekarska jedinica.

Kod nabave bibliotekar je samostalan, ali narudžbe potpisuje tajnik. Za svoj posao bibliotekar je odgovoran dekanu fakulteta.

Bibliotekar centralne knjižnice ima zadatak da organizira zavodske knjižnice. Uspostavljeni su ispravni inventari, zasebno za knjige, zasebno za periodiku, nabavljene su naljepnice, izvršen je smještaj fonda u dogovoru s predstojnicima zavoda. Posudba se vrši preko službenika zavoda ili odgovornog lica biranog između nastavnog osoblja zavoda.

Organizacija kataložne službe zavodskih fondova obrađena je u poglavlju 2.2.8 - Katalozi.

Prostorije

U novogradnji ETF predviđene su projektom prostorije za knjižnicu i čitaonicu. U svakom zavodu su također predviđene prostorije za smještaj knjižničnog fonda, a u nekima i čitaonice.

Prostorije centralne knjižnice projektirao je, kao i cijeli ETF, inž.arh. Tušek. Kako u vrijeme projektiranja i gradnje ETF nije bio

još postavljen bibliotekar, te je arhitekt izradio nacрте bez savjetovanja sa stručnjacima iz bibliotekarske struke. Investitor i Komisija za novogradnju su zastupali princip da će centralna knjižnica biti samo studentska knjižnica posudbenog tipa po zastarjelim shvaćanjima. Nije se postavio princip slobodnog pristupa policama za neke kategorije čitalaca, npr. studenata IV godine i diplomanada. Također se smatralo da nastavno osoblje neće i ne treba da dolazi u centralnu knjižnicu, budući da ima vlastitu priručnu zbirku publikacija na zavodu.

Iskustvo je kroz tri godine pokazalo da u knjižnicu dolaze dnevno diplomandi, asistenti i profesori da bi konzultirali referentne i druge časopise, kao i da se informiraju o prinovama knjiga. Nužno bi bilo osigurati nesmetanu cirkulaciju ovih čitalaca, i to adaptiranjem nove prostorije. U njoj bi se smjestila referentna zbirka knjiga i tekući brojevi časopisa.

Zgrada u kojoj je smještena knjižnica s čitaonicom je južna dvokatna zgrada, smještena paralelno s Ulicom Proleterskih brigada. U I i II katu ove zgrade nalaze se učionice za studente.

Prostorije knjižnice nalaze se u prizemlju, desno od glavnog ulaza. Površina iznosi 115.60m² za čitaonicu i isto toliko za knjižnicu (vidi sl.3).

Knjižnica, kojoj je svrha da bude spremište knjižničnog fonda i ujedno radna prostorija osoblja knjižnice, prozorima je okrenuta na sjever. Ova orijentacija je dobra za fond pu-

blikacija, jer na njih nikada ne dopire izravno sunčevo svjetlo.

Slika 3. Dio stare fakultetske knjižnice⁵

Zidovi su obojani ugodnom zelenkastom bojom. Visina zidova iznosi m. Projektom je bilo predviđeno da se u knjižnicu smjeste drvene police za smještaj publikacija i jedan radni stol za bibliotekara. Međutim, postavio se princip da će čitaonica biti otvorena za studente i poslije podne, te je u tu svrhu osoblje odmah povećano, kaka se vidi u poglavlju 2.2.4. Tako je odmah nabavljen i smještaj i drugi radni stol i mali stolić za pisaću mašinu. Smještaj knjižnice i čitaonice s obzirom na cjelokupni raspored kretanja studenata riješen je vrlo dobro. Ona se nalazi na kraju glavnog hodnika kojim se kreću svi studenti i osoblje fakulteta. Ovaj veliki hodnik štiti knjižnicu od hladnog zraka i vjetra. A sama knjižnica nije daleko od garderobe i velikih predavaonica, te čitaoci ne gube mnogo vremena da do nje dođu.

Čitaonica je prozorima okrenuta na jug. Namještaj se sastoji od običnih školskih drvenih stolova i stolica. Raspored smještaja stolova

⁵ Spomenica 1919-1969: 50 godina studija elektrotehnike u Hrvatskoj. Zagreb: Elektrotehnički fakultet, 1969. Numeracija nije obilježena, nalazi se između stranica 32 i 33.

i stolica je kao u razredu. Ima 80 mjesta, što je premalo s obzirom na broj studenata cijelog ETF, koji iznosi preko 800 studenata i s obzirom da je princip da čitaonica mora imati 1/5 radnih mjesta od ukupnog broja upisanih studenata. Za vrijeme najvećeg korištenja čitaonice, a to je 5-6 mjeseci godišnje, čitaonica je pretijesna da primi sve one koji žele u njoj raditi. Međutim, treba napomenuti da ova čitaonica ne vrši svoju pravu ulogu, tj. ona nije mjesto gdje bi čitači konzultirali fondove

Slika 4. Čitaonica „stare“ knjižnice ETF-a bila je nekada jedino susretnište svih djelatnika ETF-a, uoči državnih praznika i kulturnih događaja, sve do proslava rođendana njegovih najuglednijih nastavnika. Akademik Josip Lončar (1891-1973), jedan od najvećih predavača i znanstvenika u elektrotehnici te izvorni pisac električke literature do naših dana u Hrvatskoj, ostao je vjeran ETF-u i njegovoj središnjoj Knjižnici i nakon umirovljenja 1962. godine. Na fotografiji je proslava 75. rođendana profesora Josipa Lončara u čitaonici ETF-a 21. studenoga 1966. godine, u njegovu znanstveno-pedagoškom okruženju. Desno na fotografiji u prvome planu jest slavljениk Josip Lončar, a iza njega niz njegovih suradnika iz istraživačkog instituta „Rade Končar“. Lijevo na fotografiji su nastavnici ETF-a toga vremena, redom: Dušan Vujević, Vojislav Bego, Zlatko Smrkić, Boris Kviz, Ervin Zentner, Branko Somek, Ivan Plečko i Stanko Turk.⁶

⁶ Tekstualni i fotografski prilog prof. dr. sc. Tomislava Petkovića s jednom povijesnom crticom. Navedena fotografija primljena je na dar 2010. godine, nakon Dana FER-a kada je prof. dr. sc. Petković primio Zlatnu plaketu Josip Lončar.

knjižnice, već ona služi studentima kao učionica u koju oni donesu svoje udžbenike i skripte i iz njih uče. Predviđa se reorganizacija ove prostorije u referentnu čitaonicu u koju se ne bi moglo ulaziti sa vlastitim publikacijama. U nju bi se smjestila referentna zbirka knjiga i tekuće godište časopisa. Ovaj će princip biti lako proveden, budući da studenti imaju osigurana radna mjesta u učionicama.

Temperatura u prostorijama se održava na idealnoj visini od oko 21-23°C. Grijanje je centralno. Ipak je temperatura u čitaonici, koja je okrenuta na jug. Viša za nekoliko °C. Opaža se potreba ventilatora. Osvjetljenje je u čitaonici vrlo dobro. Tokom mjeseca travnja, svibnja i lipnja ima dovoljno prirodnog svjetla za rad. U zimskim mjesecima fluorescentno svjetlo se koristi u čitaonici rano ujutro i kasno popodne.

U knjižnici, koja je i spremište, smještene su drvene police, koje zaklanjaju djelomično prolaz svjetla do radnih mjesta osoblja knjižnice. Radna mjesta se nalaze iza zida koji dijeli knjižnicu od čitaonice, budući da se u tom zidu nalazi ugrađeni drveni ormar za kataloge i posudbeni šalter. Ovaj šalter je dug 3 m i u svom gornjem dijelu je od stakla, tako da na radna mjesta osoblja dolazi svjetlo iz čitaonice. Na šalteru je pomično staklo, koje otvara kad se izdaju publikacije. U ugrađenom dijelu ima mjesta za 3 x 20 katalogskih kutija. Kutije su smještene tako da se njih 40 otvara prema čitaonici i u njih su smješteni abecedni i stručni katalogi, a 20 kutija se otvara prema knjižnici i one služe za abecedni i mjesni katalog.

**Jedinični trošak
za pojedinu
aktivnost
trebao bi se
smanjivati
proporcionalno
s rastom
opsega
aktivnosti**

Čitaonica nije dovoljno zaštićena od vanjskih smetnji. U samoj čitaonici je velika frekvencija posuđivača. Time se ometa miran rad čitalaca u čitaonici. Osim toga, buka pisaće mašine iz knjižnice ometa također i rad na izdavanju publikacija i čitaoca u čitaonici. Ispred prozora čitaonice zasađeno je i održava se nisko i visoko raslinje, što daje vrlo ugodan dojam čitaocima kad podignu pogled. Ispod prozora knjižnice nalazi se zimzeleno raslinje, koje tokom čitave godine odmara oči osoblju knjižnice i ugodno djeluje na radnu atmosferu.

Fond

Vrlo je teško analizirati čisti fond elektrotehnike iz 1919. god. kad je ona sačinjavala mali dio opće tehničke knjižnice pri Tehničkoj visokoj školi. Sasvim je sigurno da je fond knjižnice bio pretežno popunjen njemačkom literaturom. Njemačko jezično područje prekrivalo je u većini police naših naučnih knjižnica, može se reći da iza Drugog svjetskog rata, kad stupa na pozornicu engleski i ruski jezik. U evropskim knjižnicama se opaža u drugoj polovici XX stoljeća velik priliv japanske i kineske tehničke literature. Zakon prirasta publikacija u znanstvenom svijetu vrijedi jednako i za elektrotehniku, a on glasi: svakih 10 godina se produkcija pisanih dokumenata podvostručuje. Za 100 godina će broj dokumenata - knjiga, članaka, biti neizmjeriv, dok se vrijeme za čitanje rapidno smanjuje. Osim toga, raste broj publikacija na novim jezicima. Danas je najrašireniji govorni jezik kineski, dok se piše najviše na

slavenskim jezicima.

U knjižnicama zapadne Evrope i dokumentacijskim centrima prevladava pisani engleski jezik. Ako sada promatramo fond samo centralne knjižnice ETF prema jezicima, vidjet ćemo slijedeće: u razdoblju od 1919. do 1945.god. na njemačkom jeziku bilo je 65-75% fonda. Ostatak je bio raspoređen otprilike ovako: engleski od 10-15%, domaći 7-10%, ostali 10%.

Međutim, literatura izdana između 1946. i 1964. daje ovu sliku:

ruski	40% fonda
engleski	27% "
domaći	23% "
njemački	10% "

U poglavlju 2.2.3 o nabavi knjiga vidi se kako je ona rasla u posljednje tri godine. Izdanja posljednjih 15 godina, tj. 1950. do 1964. čine 60% fonda (sl.4).

Od ukupno 3000 naslova fonda knjiga centralne knjižnice izdanja do 1945. sačinjavaju 26.06% fonda, izdanja od 1945-1950. sačinjavaju 15% fonda, izdanja od 1951-1960. sačinjavaju 12.5% fonda, a izdanja u same tri godine, tj. od 1961-1964. sačinjavaju 46.43% fonda.

Ovi su podaci dokaz porasta izdanja elektrotehničke struke i dokaz razumijevanja od strane uprave ETF-a u pogledu financiranja.

Referentna zbirka publikacija bila je kod preuzimanja fonda od KTF nedostatna i sačinjavala je oko 15-20 svezaka. Zato se u nabavnoj politici glavna pažnja posvetila upravo njenom popunjavanju. Nabavljeni su svi dostupni opći i tehnički rječnici i priručnici. Krajem 1964. god. referentna zbirka sastojala se od 160

najvažnijih standardnih svezaka priručnika i 86 svezaka enciklopedija.

Enciklopedije su slijedeće:

Encyclopaedia Britannica, izd. 1964. u 23 svezaka

Boljšaja Sovetskaja Encyklopedia, izd. 1949–1962. u 53 svezaka

Mala sovjetska encyklopedija, izd. 1958–1961. u 10 svezaka.

Enciklopedije Leksikografskog zavoda nisu mogle biti nabavljene, jer su prva izdanja bila rasprodana.

U sastavu referentne zbirke dolaze na prvo mjesto priručnici, i to opći i tehnički sa 82 svezaka, zatim tehnički rječnici kojih ima 49 komada, te opći rječnici sa 27 komada i ostala djela 12 komada.

Uz ostale publikacije knjižnica posjeduje manji broj JUS standarda u više primjeraka, jer služe kao nastavno pomagalo. Međutim, knjižnica ne posjeduje ni jedan inozemni standard ni patent. U pojedinim zavodskim knjižnicama ima nekoliko fotokopija stranih standarda, koji su nabavljeni preko Jugoslavenskog centra za tehničku i naučnu dokumentaciju.

Kod analize fonda časopisa (Prilog 5.1) treba spomenuti da su kod osnivanja prvih zavodskih knjižnica 1919. godine bili naručeni najvažniji stručni časopisi, koji su sačuvani do danas. Navodimo nekoliko najvažnijih:

Elektrizität und Maschinenbeu
Elektrotehnische Zeitschrift
Engineering
VDI Zeitschrift

Zeitschrift für Electrotechnik
 Zeitschrift für Physik
 Zeitschrift für technische Physik
 Transactions of the American Institute
 of Electrical Engineers.

Nakon nekoliko godina pretplata se proširuje na ove časopise:

1922. Tehnički list
 1925. Archiv für Electrotechnik
 1927. The Boll System Technical Journal

Ovih prvih dana postanka Visoke tehničke škole i kasnije Tehničkog fakulteta, vodeće elektrotehničke firme šalju na poklon svoje biltene, kao npr.:

Siemens Zeitschrift
 AEG Zeitung
 Bulletin ASE
 Posebnu pažnju privlači jedan referentni časopis:
 Electrical Engineering Abstracts,

kojeg knjižnica prima 1920-1921. godine da bi ga opet primila tek 1942-1944. god., a tek od 1960. prima ga redovito. Ne možemo znati koji su razlozi uzrokovali pretplatu i onda prekid ovog vodećeg referentnog časopisa.

Smještaj fonda

Dužina polica u knjižnici iznosi oko 688 m. Do kraja 1964.god. bilo je zauzeto oko 231 m dužine; prema strukturi fonda zauzimale su publikacije iz pojedinih grupa:

elektrotehnika, knjige	91 m
referentna zbirka	17 "
časopisi (s još prostorom za 5 god.)	76 "
veliki format, knjige	16 "

sociologija	18 "
duplikati	11 "

Kako je već ranije spomenuto u poglavlju 2.26, police su drvene, u visini takvoj da su publikacije na dohvat ruke bez upotrebe ljestava. Dubina polica iznosi 24 cm za sve osim jedne, koja služi za smještaj dijela časopisa, čija dubina iznosi 34 cm.

Publikacije su nepristupačne čitačima, a to je protiv principa modernoga bibliotekarstva. Smatra se da slobodan pristup publikacijama budi intelektualnu radoznalost studenata a i nastavnika. Protivnici slobodnog pristupa, a to su bili projektanti i komisija za novogradnju fakulteta, opravdano iznose prigovor da će publikacije biti pokradene. Međutim, morali smo u centralnoj knjižnici pronaći srednje rješenje: diplomandima, postdiplomandima, i inženjerima dozvoljava se slobodan pristup publikacijama, a studentima I-III godine knjige se izdaju samo na šalteru.

Da bismo omogućili nesmetani rad korisnika koji se koriste slobodnim pristupom do polica, smjestili smo u knjižnici, tj. u spremištu 6 stolova.

Iako je knjižnični fond tokom tri zadnje godine u neprekidnom porastu (od 3000 na preko 7000 svezaka), knjižnica još u dogledno vrijeme neće imati problema sa smještajem fonda.

Zavodske knjižnice osjećaju nedostatak prostora, te uprava predlaže da centralna knjižnica preuzme njihove zastarjele publikacije. Međutim, trebalo bi pronaći prostor izvan same centralne knjižnice kuda bi se odlagao zastarjeli fond kako iz zavoda tako iz same

knji-žnice.

***

Centralni katalog ETF-a. Potreba centralnih kataloga, općih i specijalnih, javlja se u knjižnicama uporedno s porastom broja publikacija, napose iza II svjetskog rata. Međunarodne stručne organizacije, kao npr. FIAB, FID, UNESCO, predlažu i pomažu rad na centralnim katalozima. Potrebe za centralnim katalogom su veoma naglašene u zemljama u razvoju, budući da takve zemlje moraju radi ograničenih finansijskih sredstava iskoristiti u najvećoj mjeri one publikacije koje posjeduju. Centralni katalog, regulira, dakle nabavu stranih časopisa, što je vrlo visoka suma u državnom deviznom poslovanju.

Uvažavajući iskustvo velikih zemalja i biblioteka, kao i potrebe svojih korisnika, a s obzirom na organizacijsku shemu ETF-a (vidi str.17), bilo je potrebno organizirati pisanje i izdavanje centralnog kataloga časopisa na fakultetu.

S obzirom da je Tehnički fakultet imao centralnu i zavodske knjižnice koje vrlo često nisu bile u istoj zgradi, nametala se potreba izrade centralnog kataloga publikacija. U centralnoj knjižnici je bila određena jedna osoba za pisanje kataložnih listića onih zavodskih publikacija koje su došle na fakultet kroz centralnu knjižnicu. Manji dio publikacija stizao je preko centralne knjižnice, dok je veći dio stizao izravno u zavode. Iz toga razloga zavodske publikacije nisu bile katalogizirane jedinstveno, a vrlo često nikako. Tako je pisanje kataložnih listića za dio fonda bio beskorisan posao.

Knjižnica bi u knjizi koja je prošla kroz ruke katalogizatora ostavila 2 primjerka kataložnih listića, dok bi se 2 druga slagala u centralnoj knjižnici u centralni katalog. Dva listića poslana u zavod nisu služila svojoj svrsi, jer ili zavod nije imao osobu koja bi se brinula o katalogu, ili je sam organizirao pisanje vlastitih listića na papiru većeg formata i bolje kvalitete (Zavod za visoki napon, Zavod za primijenjenu matematiku).

Stvaranjem nove knjižnice ETF-a prišlo se organiziranju zavodskih knjižnica. Osoblje centralne knjižnice uz svoj redovni rad obrađivalo je u prekovremenom radu fondove pojedinih zavodskih knjižnica.

Kao prvi posao popisani su svi časopisi u zavodskim knjižnicama. Na temelju podataka dobivenih po višenju, uspostavljen je centralni katalog za fondove časopisa već 1962. godine.

Tri godine kasnije, 1965.god., popunjeni podaci poslužili su za internu publikaciju, izdanu na ETF, a to je „Popis časopisa centralne i zavodskih knjižnica ETF-a“. U Prilogu 5.1 dan je ovaj popis časopisa s podacima zaključno za 1964.godinu.

Podaci koji se mogu dobiti pomoću centralnog kataloga pokazali su se korisnim čitaocima, naročito za naučnoistraživački rad. Ovaj katalog obavještava korisnike o mjestu gdje se nalazi traženi časopis, o tome da li je kompletan, a u slučaju da nije, može se vidjeti da li ga posjeduje kompletnog ETF. Svoju ulogu informiranja i usmjeravanja korisnika ovaj centralni katalog vrši brzo i na opće zadovoljstvo. Vrlo su česti telefonski upiti od strane vanjskih korisnika o lokaciji časopisa.

pisa. Odgovor je moguć upravo radi sređenog kataloga.

Štampani katalog je razaslan srodnim knjižnicama u Zagrebu i cijeloj zemlji. Svaki član nastavnog osoblja ETF-a i srodnih instituta u Zagrebu dobio je na poklon jedan primjerak Popisa. Studentima i novom nastavnom osoblju posuđuje se Popis na određeno vrijeme, tj. dok rade određenu temu, tako da im se sačuva dragocjeno vrijeme u lociranju časopisa.

Korist od Popisa imaju i bibliotekari kod identifikacije bibliografskih podataka koji su često nepotpuni. Ujedno je ovaj centralni katalog na pomoć Nacionalnoj sveučilišnoj knjižnici kod davanja informacija i kod sastavljanja nacionalnog centralnog kataloga.

Uz centralni katalog časopisa nastavlja se u knjižnici sistematskim radom na centralnom katalogu knjiga svih zavodskih knjižnica. Kako je ovaj rad opsežan, on prelazi mogućnosti osoblja centralne knjižnice. Iz tih razloga su u toku tri godine (1962-1964) katalogizirani samo fondovi Zavoda za telekomunikacije, Zavoda za fiziku i Zavoda za primijenjenu matematiku. Sve prinove publikacija ovih zavoda dolaze najprije u centralnu knjižnicu, gdje se katalogiziraju. Kataložni listići ovih zavodskih knjiga slažu se u zavodima u abecedne i stručne kataloge.

2. DJELATNICI SREDIŠNJE KNJIŽNICE FER-A (1961.-2011.)

Osoblje biblioteke trebalo bi raditi timski.

Djelatnici (1961.-2011.):

Slika 5. Marija Pavunić

mr.sc. Marija PAVUNIĆ, prof. (rođ. 03.09.1930. prem. 18.09.2003.)
 bibliotekar 01.10.1961. – 30.06.1965.
 voditeljica Centralne knjižnice 01.07.1965. – 28.12.1993.
 mirovina 29.12.1993.

Mirko PREKRIT (rođ. 25.10.1925. prem. 08.01.2011.)
 knjižničar 01.11.1961. – 31.07.1970.
 viši knjižničar 01.08.1970. – 31.05.1990.
 mirovina 01.06.1990.

Đurđica BAN, VŠS (rođ. 25.06.1942.)
 viši knjižničar⁷ 01.06.1976. – 30.04.2001.
 diplomirani knjižničar⁸ 01.05.2001. – 30.12.2006.
 mirovina 31.12.2006.

mr.sc. Jadranka LISEK⁹,
 dipl. arheolog; dipl. bibl. (rođ. 03.07.1952.)
 voditeljica Središnje knjižnice 03.11.1992.
 viši knjižničar¹⁰

Claudia KIRASIĆ, VŠS (rođ. 04.12.1966.)
 knjižničar¹¹ 01.03.1994. – 30.11.1994.
 sporazumni raskid 30.11.1994.

mr.sc. Vlasta MALJKOVIĆ,
 dipl. ing. elektrotehnike (rođ. 29.08.1952. prem. 06.12.2007.)
 diplomirani knjižničar I vrste 20.03.1995. – 28.09.2006.
 mirovina 29.08.2006.

Zora ŽITNIK, SSS (rođ. 03.02.1957.)
 pomoćni knjižničar 01.11.1997.

Stjepan ŠIMARA, prof., dipl. bibl. (rođ. 02.04.1958.)
 diplomirani knjižničar I vrste 02.10.2006.

Branka MARIJANOVIĆ, prof., dipl. bibl. (rođ. 08.02.1980.)
 diplomirani knjižničar I vrste 01.02.2007

7 Stručno zvanje viši knjižničar u tom razdoblju dodjeljuje se Višoj školskoj spremi (nap. J. L.).

8 Nakon položenoga stručnog ispita za knjižničara (VŠS) odlukom tadašnjeg dekana djelatnici se interno priznaje VSS i zvanje diplomiranog knjižničara i tome pripadajući koeficijent (nap. J. L.).

9 Hrvatski informatički zbor 2000. g. – Priznanje i plaketu Tim za uspostavu sustava znanstvenih informacija RH (J. L. član tima), FER 2001. – Priznanje za samoprijegorni rad na uspješnoj organizaciji i informatizaciji Središnje knjižnice Fakulteta.

10 Status i pripadajući koeficijent prema Pravilniku o stručnim zvanjima Ministarstva kulture.

11 Navedena djelatnica imala je VŠS i završenu, tadašnju srednju školu za knjižničare.

Središnja je knjižnica godinama primala na praksu studente završnih godina bibliotekarstva te volontere koji su se pripremali za stručni ispit za diplomiranog bibliotekara. Možemo spomenuti imena danas eminentnih stručnjaka: doc. dr. sc. Radovan Vrana (Filozofski fakultet u Zagrebu), dr. sc. Andrea Horić (voditeljica knjižnice Pravnog fakulteta u Zagrebu), dr. sc. Ivica Zvonar (voditelj knjižnice Odsjeka za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti), mr. sc. Alisa Martek (voditeljica Knjižnice Hrvatskoga državnog arhiva), Zrinka Udiljak-Bugarinovski, prof. (voditeljica Knjižnično dokumentacijskog centra Ekonomskog fakulteta u Zagrebu), Iva Plejić Brnčić, prof. (Nacionalna i sveučilišna knjižnica) i drugi.

U ovom, čini mi se prevažnom, trenutku rade kao zamjena (djelatnica koristi porodiljni dopust) i ispomoć (zbog povećanog obima poslova) Ivan Jelić, prof./dipl. bibl., Dina Vrkić, mag. bib./mag. philol. slav. merid. i volonterka Ana Mari Čajsa, prof. Premda primljeni na određeno vrijeme, njihov doprinos kvaliteti rada, uvođenju suvremenih komunikacijskih kanala prema korisnicima temelji su zaživljavanja ideje knjižnice bez zidova.

Slika 6. S lijeva na desno: *Stjepan Šimara, Jadranka Lisek, Branka Marijanović i Zora Žitnik*

Slika 7. S lijeva na desno: *Vlasta Maljković, Đurđica Ban i Jadranka Lisek*

Slika 8. Razgovori u atriju, *Dina Vrkić i Ivan Jelić*

Slika 9. Vječno nasmiješene kolegice
Ana Mari Čajsa i Zora Žitnik

3. USMJERENOST KORISNIKU

Biblioteke trebaju osigurati odgovarajući pristup zapisima koje korisnici žele konzultirati

3.1. Pitaj knjižničara

12 U predmetu Seminar studenti individualno pripremaju i prezentiraju aktualne teme iz struke odnosno znanosti s ciljem unaprjeđenja prezentacijskih i komunikacijskih vještina, kao i umijeća pismenog izražavanja. Seminar obuhvaća: definiranje i provođenje pretraživanja literature, uz upoznavanje sa značajnim izvorima informacija, rukovanje prikupljenom literaturom (pohrana, razvrstavanje i referenciranje), razumijevanje i kritičko vrednovanje prikupljene literature, prikaz rezultata istraživanja pisanim materijalom na hrvatskom jeziku i prezentacijom; usmeno izlaganje u trajanju od 30 minuta i raspravu, uključujući povratnu informaciju kako o tehničkoj tako i općoj kvaliteti rada (razumljivost, preglednost, jezik).

13 Svrha timskog projekta kao praktičnog rada jest omogućivanje stjecanja ne samo novih znanja iz određenog područja nego i davanje prigode za stjecanje više iskustva u istraživanju, pisanju tehničkog izvještaja i prezentaciji rezultata rada.

14 Primjerice: Centar za online baze podataka dostupno na URL: www.online-baze.hr.

15 Nacionalna i sveučilišna knjižnica URL: www.nsk.hr, Institut Ruđer Bošković URL: <http://knjiznica.irb.hr/hrv/index.html>, Prirodoslovno-matematički fakultet URL: www.pmf.hr, Knjižnice grada Zagreba URL: www.kgz.hr.

16 Do 18.10.2009.godine Knjižnica FER-a nije imala aktivnog predstavnika ni u jednom fakultetskom tijelu.

Bolonjski način studiranja utjecao je na izmjene rada Knjižnice, kao samostalne ustrojbene jedinice i kao jednog od bitnih segmenata u stvaranju znanja i kvalitete ishoda učenja. Prema nastavnom planu, studenti tijekom studija pišu seminarske radove¹² iz pojedinih kolegija, odrađuju *Projekt*¹³, završni rad ili stručne članke. Temeljem tih spoznaja, knjižnično osoblje proučilo je nastavni program preddiplomskog i diplomskog studija kako bi mogli što kvalitetnije odgovoriti na upite. Uočeni su sljedeći problemi:

- manjkavosti postojećega mrežnog kataloga, koji ne pruža mogućnost predmetnog pretraživanja osim ako to ne izražava sam naslov te nije "user-friendly",
- upiti te naravi već su prethodno postojali – knjižničari bi ih zaprimali elektroničkom poštom, telefonom ili pak izravnom komunikacijom s korisnikom za pultom, stoga se pojavila potreba za pojednostavljenjem samog postupka zbog brže interakcije s korisnikom te prikupljanja zahtjeva na jednoj primjerenosti lokaciji dostupnoj svim djelatnicima knjižnice,
- želja iznalaženja načina uključivanja Knjižnice u nastavne procese odnosno podrške osnovnoj djelatnosti ustanove, kao što je pisanje seminarskih, diplomskih i inih radova.

Kako bi se komunikacija između studenata i knjižničara odvijala što jednostavnije, napravljen je obrazac koji bi student ispunio. Nakon zaprimljenog obrasca, jedan od knjižničara započeo bi pretraživanje građe na zadanu temu. Pri tomu koristio bi se primarno katalog fonda same knjižnice, zatim dostupne mrežne baze podataka¹⁴, te katalozi drugih knjižnica¹⁵. Obavijest o preporučenoj literaturi i elektronički izvori slali su se elektroničkom poštom, a građa iz drugih knjižnica rezervirala bi se na ime studenta koji bi je zatim osobno posuđivao.

I u ovom segmentu djelovanja Knjižnice dade se naslutiti nježno nastojanje da se, premda službeno nedovoljno informirana¹⁶ o samom nastavnom postupku, ipak što aktivnije uključi u poboljšanje kvalitete studiranja, a samim tim i ishoda učenja. Naime, prvi veliki pritisak studenata u potrazi za literaturom koja bi pratila zadane teme seminarskih radova i predmeta *Projekt*, knjižničare je zatekao nespremne: pri izradbi računalnog programa za praćenje nastave knjižničari nisu bili prepoznati kao mogući korisnici programa za praćenje nastave te nisu imali pristup popisima preporučene literature uz nastavne predmete, a nisu bili ni

dovoljno upoznati s promjenama u nastavnom postupku. Zato je i prvi obrazac korišten za evidenciju studenata i njihovih tema bio *ad hoc* osmišljen papirnati obrazac. Informacije dobivene od studenta bile su jedine koje je osoblje imalo. Procijenivši da će tražitelja pomoći pri izboru literature biti sve više, jedan od djelatnika knjižnice razvio je i prvu od inačica mrežnog obrasca kojem se moglo pristupiti s mrežne stranice Knjižnice FER-a. Taj novi oblik suradnje pridonio je lakšem praćenju pristiglih zahtjeva.

Veliki korak naprijed dogodio se u trećoj godini provođenja ove usluge kada je prodekan za nastavu dao povezati uslugu knjižničara s dijelom računalnog programa u nadležnosti Centra za informacijsku potporu¹⁷ FER-a, tako da je svaki student komunicirajući u programu AhyCo sa zadanom temom imao i opciju "Želite li pomoć knjižničara?" pa je bio dovoljan klik na odgovor "DA" i kao oblikovan zahtjev putem elektroničke pošte proslijedio bi se na adresu ferlib@fer.hr¹⁸.

Prva verzija mrežnog obrasca za navedenu uslugu razvijena je u Knjižnici FER-a, neposredno nakon jednogodišnjeg iskustva papirne verzije obrasca i zbog gore spomenutih nedostataka.

Drugi elektronički obrazac (FERWeb) kojim se Knjižnica služi razvili su, zapravo, nadogradili postojeći, djelatnici CIP-a za potrebe izvođenja nastave unutar programa za učenje AHyCo gdje studenti, pod određenim predmetom, trebaju prijaviti rad pod određenom temom prema dogovoru/preporuci mentora. Početni oblik tog obrasca za prijavu radova na zadanu temu nije sadržavao nikakvu poveznicu s Knjižnicom. Naknadno su pridodani elementi kojima se veza s Knjižnicom potvrđuje ili niječe. Kako je Knjižnica već posjedovala bazu podataka za takve zahtjeve, osiguran je način preuzimanja podataka. Svaki zahtjev s potvrdnim podatkom o pomoći knjižničara stizao je i elektroničkom poštom djelatnicima knjižnice zaduženim za njihovu obradu. Tehnološki to nije, kako smo već napomenuli gore, pravi "napredak", ali je bio očigledni pozitivan pomak u priznavanju Knjižnice i njenom priključku uz nastavne zadaće.

Početne poteškoće u ostvarenju usluge mogle su se izbjeći da se pokušalo s već postojećim rješenjima, pogotovo što karakter usluge uvelike mjeri podsjeća na već etabliranu knjižničnu uslugu pod nazivom "Pitajte knjižničara" (Ask a Librarian). Također bilo bi od koristi upoznati se i s mogućnošću postojanja aplikacije koja bi (lingvistički i gramatički) razumjela temu.

U planiranju razvoja biblioteka trebali bi se koristiti stvarni podaci o zahtjevima korisnika.

¹⁷ Vidi URL: <http://www.fer.hr/cip>.

¹⁸ Elektronička pošta upućena Središnjoj knjižnici koju svakodnevno provjeravaju diplomirani knjižničari.

Akadska godina*	Brojčanik (N)	%
2006/2007	181	10,20%
2007/2008	335	18,85%
2008/2009	384	21,63%
2009/2010	361	20,34%
2010/2011	499	28,08%
2011/2012	17	0,96%
ukupno:	1777	100%
prosjeak:	296	

* zaključno: 23.11.2011.

Tablica 1. Broj zahtjeva usluge „Pitaj knjižničara“

Kako bismo slijedili smjernice suvremenog knjižničarstva ideja nam je korisniku pružili što jednostavniji pristup ponuđenim izvorima, spajajući dva programska rješenja, katalog i baze već ponuđene literature za studentske radove. Na početku rada navedene usluge razmišljalo se kako trenutno odgovoriti korisnicima na tematske upite, stoga se razmatrala mogućnost predmetnog kataloga. Kako ovaj katalog prelazi okvire tradicionalnog jer zadire u područje jezika (gramatika, semantika) moglo bi se korisnicima koji razumiju što je tema rada o kojoj namjeravaju pisati odgovoriti trenutno. Time bi se s jedne strane pružilo brzi odgovor korisniku, ali i omogućilo nadogradnju usluge jednim stručnim modelom – koji bi omogućio preliminarni oblik rada, ali i dodatak stručnog gradiva.

Slika 10. Spremište ocjenskih radova

3.2. Stanje knjižničnog fonda 2011. godine

Izgradnjom novog dijela Fakulteta 1989. godine Središnja je knjižnica smještena u suterenskom dijelu D zgrade zauzimajući 980 m². Prostor je podijeljen na dio studentske čitaonice s 180 sjedećih mjesta, prostor za bibliotečni fond i djelatnike s 30 radnih mjesta za studente poslijediplomskog studija. Od ove godine postojeće Spremište za izlučenu građu svih knjižnica FER-a opremljeno je najsuvremenijim kompaktnim policama s mogućnošću pohrane velikog broja svezaka, kako monografskih tako i serijskih publikacija.

Slika 11. Čitaonica Središnje knjižnice

Iz teksta magistarske radnje M. Pavunić naglašena je važnost nabave knjižnične građe. Tijekom vremena 50 godina različiti su bili pristupi tom segmentu knjižničnog poslovanja. Financiranje je uvijek ovisilo o mnogim čimbenicima, ne samo u sklopu Fakulteta nego i u samoj društvenoj datosti. No, prema statistici iz tada korištenog programa FERLIB stanje s fondom je sljedeće:

**Biblioteke
treba
financirati.**

**Biblioteke
trebaju voditi
brigu o zakonu
smanjenog
povrata**

Knjige

Organizacijska jedinica	Broj nasl.	Broj prim.	Otpisano	Posuđeno
ZF - Zavod za primijenjenu fiziku	2035	2187	0	9
ZPM - Zavod za primijenjenu matematiku	4781	5127	0	0
ZOEEM - Zavod za osnove elektrotehnike	2559	3138	0	162
ZESA - Zavod za elektrostrojarstvo	233	300	37	72
ZVNE - Zavod za visoki napon i energetiku	2736	3475	2	16
ZTEL - Zavod za telekomunikacije	2963	3987	0	822
ZESOI - Zavod za elektroničke sustave i obradbu informacija	1456	1580	0	117
ZARI - Zavod za automatiku i računalno inženjerstvo	2828	3613	0	170
ZEA - Zavod za elektroakustiku	1142	1333	0	0
ZEMRIS - Zavod za elektroniku, mikroelektroniku, računalne i inteligentne sustave	3353	3652	0	791
ZRK - Zavod za radiokomunikacije	2107	2581	1	270
BIBSL Središnja knjižnica	13623	41313	1657	4496
UKUPNO	32506	72286	1697	7076

Tablica 2. Statistički prikaz stanja knjiga preuzetog iz FERLiba 25. siječnja 2011.

Časopisi

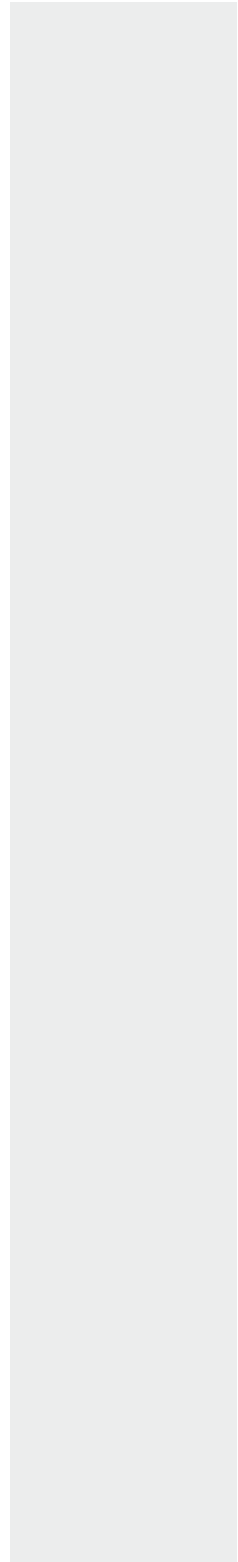
Organizacijska jedinica	Broj naslova	Brojevi	Primjerci
ZF - Zavod za primijenjenu fiziku	20	1466	1473
ZPM - Zavod za primijenjenu matematiku	15	2255	2282
ZOEEM - Zavod za osnove elektrotehnike	227	7986	9893
ZESA - Zavod za elektrostrojarstvo	34	2178	2182
ZVNE - Zavod za visoki napon i energetiku	151	5217	5323
ZTEL - Zavod za telekomunikacije	149	4830	4892
ZESOI - Zavod za elektroničke sustave i obradbu informacija	172	5469	5964
ZARI - Zavod za automatiku i računalno inženjerstvo	274	14042	13890
ZEA - Zavod za elektroakustiku	42	2691	2802
ZEMRIS - Zavod za elektroniku, mikroelektroniku, računalne i inteligentne sustave	402	13857	15264
ZRK - Zavod za radiokomunikacije	164	10482	11897
CIP - Centar informatičke potpore	7	323	323
BIBSL Središnja knjižnica	664	31708	32156
UKUPNO	1468	88285	108341

Tablica 3. Statistički prikaz stanja časopisa preuzetog iz FERLiba 25. siječnja 2011.

Informacija se u pravilu ne može mjeriti financijskim pojmovima.

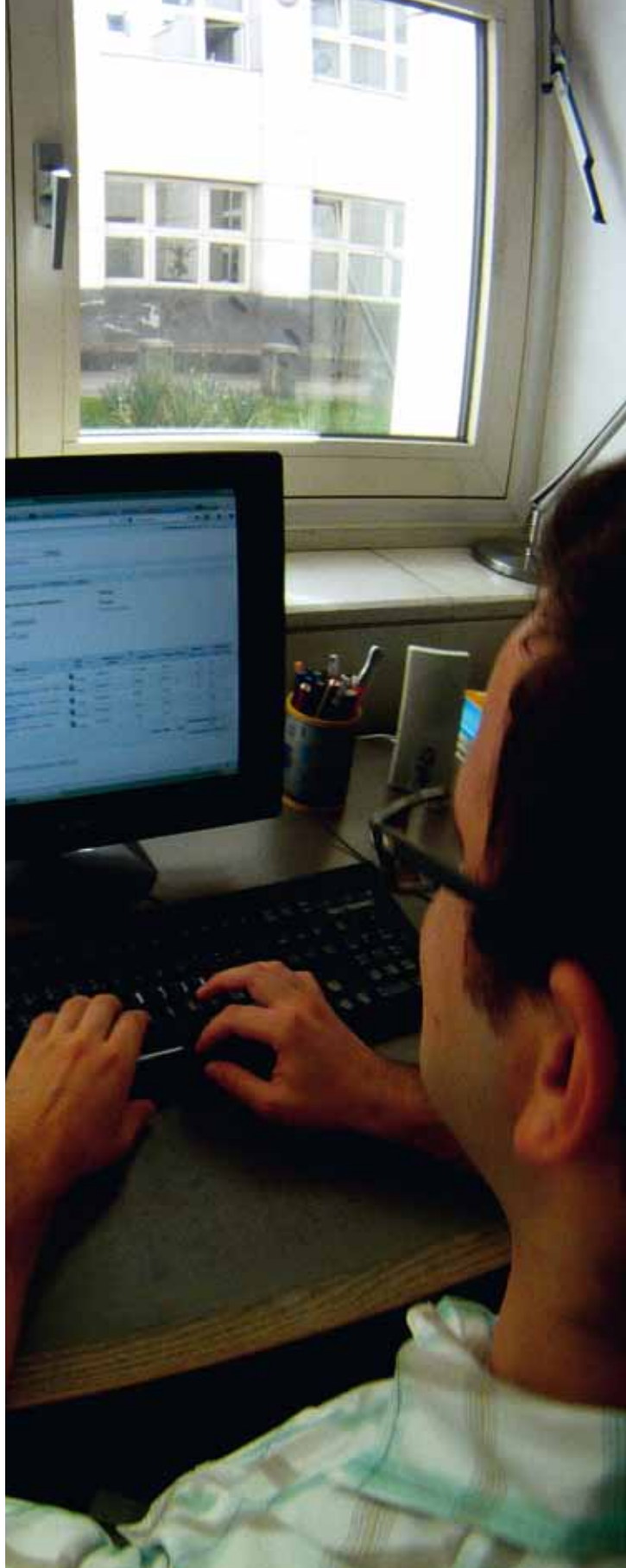
3.3. Međuknjižnična posudba

Usluga međuknjižnične posudbe namijenjena je korisnicima kojima je potrebna građa (knjige i fotokopije) iz drugih knjižnica u zemlji i inozemstvu. Domaću suradnju ostvarujemo s nacionalnim, srodnim i specijalnim knjižnicama; kao što su Nacionalna i sveučilišna knjižnica, FSB knjižnica, INDOK Končar knjižnica... Što se tiče inozemnih knjižnica možemo se pohvaliti s odličnom suradnjom s British Library i Subito servisom (suradnja s Njemačkom, Austrijom, Švicarskom). Dokaz dobre suradnje je evidentiran u količini razmijenjenih publikacija koja je krajem 2011. godine došla do broja 1 000. Uslugu međuknjižnične posudbe mogu koristiti izravno svi korisnici Središnje knjižnice FER-a, a ostali neizravno posredstvom knjižnica čiji su članovi. Narudžbu za posudbu korisnik ispunjava elektroničkom poštom na adresu knjižnice.

4. SUVREMENA KNJIŽNICA

S obzirom na primjenu novih tehnika i sustava, neophodno je gledati u budućnost, a ne u prošlost.

Godine 1994., Središnja knjižnica FER-a počela je koristiti program za knjižnično poslovanje FERLIB, razvijen pri Zavodu za primijenjenu matematiku u skupini stručnjaka za računarstvo pod vodstvom prof. dr. sc. Mirte Baranović¹⁹, predstavljajući time jedinstveni oblik "vlastitoga softverskog rješenja"²⁰ u knjižničnom poslovanju. Značajke koje su ga, u tim počecima krasile, bile su sljedeće:

- objedinjavao je sve knjižnice na Fakultetu, čineći tako Knjižnični sustav FER-a koji predstavlja usko specijalizirani sustav sastavljen od fondova 12 zavodskih (*Zavod za primijenjenu fiziku, Zavod za primijenjenu matematiku, Zavod za primijenjeno računarstvo, Zavod za osnove elektrotehnike i električka mjerenja, Zavod za elektrostrojarstvo i automatizaciju, Zavod za visoki napon i energetiku, Zavod za telekomunikacije, Zavod za elektroničke sustave i obradu informacija, Zavod za automatiku i računalno inženjerstvo, Zavod za elektroakustiku, Zavod za elektroniku, mikroelektroniku, računalne i inteligentne sustave, Zavod za radiokomunikacije*) s od prilike 30000 svezaka koji svojim sadržajem prate stručno-znanstvenu usmjerenost pojedinog Zavoda i Središnje knjižnice s približnim brojem svezaka, najvećim dijelom literature koja prati nastavne predmeta,
- povezivao je korisnike sa Studentskom službom (kao iskaznica koristila se "iksica", a kasnije sjedinjen e-Indeks),
- povezanost s Kadrovskom službom FER-a (omogućujući evidenciju svih djelatnika),
- mrežni katalog i rezervacija građe, uvid u zaduživanje,
- priječio je prelazak u više godine ili ispisivanje s Fakulteta ukoliko nisu vraćene sve knjige (povezanost sa Studomatom).

Tijekom 17 godina korištenja stručno osoblje Središnje knjižnice svjedočilo je promjenama i primjenama mrežnih tehnologija u okruženju, dok sam knjižnični program nije bio prilagođavan novonastalim okolnostima. Dokaz tome pronalazimo u isječku projekta NISKA iz 2000. Godine – u poredbenom prikazu programa za knjižnično poslovanje, za FERLIB je rečeno: "Katalogizacija se obavlja prema skraćenom formatu UNIMARC, naročito dobro je koncipirana posudba. Nedostaje modul nabave. Koriste se prednosti mrežnog rada, mogućnosti normizacije u relacijskom modulu baze podataka, predefinirane vrijednosti za niz polja i sl. Unutar sustava nema problema s komunikacijom i razmjenom podataka. Za potrebe komunikacije s drugim bibliotečnim sustavom potrebno je izgraditi razmjenu preko standarda ISO 2709. Osnovni nedostatak je problem upisa znakova hrvatske abecede

19 Mirta Baranović – Projekti. Tko je tko u Hrvatskoj znanosti. [citirano 2011-10-03]. Dostupno na: <http://tkojetko.irb.hr/znanstvenikDetalji.php?sifznan=1303&podaci=projekti&sifprojekat=150>.

20 Petrak, Jelka. Aleph – novi računalni sustav za poslovanje knjižnica [citirano: 2011-07-27]. Dostupno na: http://smk.mef.unizg.hr/MICC/micc7_Petrak.pdf.

i neljubazno sučelje, kako za knjižničara, tako i za korisnika.”²¹ Stoga, neophodno je bilo preći, sukladno s vremenom i razvitkom tehnologije, na suvremeni način poslovanja i upravljanja knjižnicom. Osnovna karakteristika svakoga suvremenoga knjižničnog sustava jest integrirana podrška za osnovne poslovne postupke u knjižnici (nabava, obrada, cirkulacija, pretraživanje, izvještavanje) kao i mogućnost razmjene podataka s drugim sustavima (interoperabilnost).

U današnje vrijeme iskustva knjižnica pokazuju kako slobodni softver postaje opcija za rješavanje potreba za informacijskim sustavom knjižnica koju je vrijedno razmotriti. Posebnost takvoga pristupa su slobode koje softver prenosi na svoje korisnike. Jedna od tih sloboda je mogućnost prilagođivanja vlastitim potrebama, što je naročito bitno pri implementaciji informacijskog sustava koji, nije izolirani otok nego, komunicira s drugim sustavima u okolini. Slobodni softver omogućuje knjižnicama da preuzmu nadzor nad svojim sustavom, odnosno da utječu na njegov razvoj, zahtijevajući i odabirući onu funkcionalnost koja će olakšati knjižnično poslovanje i omogućiti bolju interakciju s korisnicima. Sveučilište u Zagrebu dalo je preporuku (2010. godine) da se sve fakultetske knjižnice počnu koristiti IKS-om Aleph, što je nagnalo Središnju knjižnicu da istraži primjenjivost istog u vlastitim uvjetima, ali i da upozna druga rješenja. Jedan od razloga zašto nije prihvaćena preporuka, leži u činjenici kako pri konverziji ne bi uspio prijenos svega onoga što je stari program omogućio unijeti (posudbu, članove, sažetke doktorata i magisterija, povezanost sa Studentskom službom...). Budući da je Središnja knjižnica imala iskustvo s CROLIST-om u koji su se nanovo unosili podaci iz NSK programa u program FERLIB, zaključeno je kako je nemoguće dopusti luksuz i raditi opet gotovo sve ispočetka. Vjerovalo se da, u današnjim uvjetima kada je tržište kvalitetnih programskih rješenja za knjižnično poslovanje prilično razgranato, postoje mogućnosti da svi podaci kojima obiluje Knjižnično poslovanje budu preneseni u novi sustav. U odabir takvog programa, Uprava je FER-a uz stručno knjižnično osoblje uključila i stručne djelatnike Centra za informacijsku potporu FER-a (CIP) bez čije podrške suvremena akademska knjižnica ne može postojati. Nakon zajedničkog istraživanja prednosti i nedostataka ponuđenih rješenja, odlučeno je u korist IKS Koha. Temeljne odlike odabranog IKS-a su izrađene na osnovnim potrebama u knjižničnom poslovanju:

- Koha se oslanja na poznate standarde za knjižnično poslo-

21 Projektna dokumentacija: 5.4. Analiza programa koje koriste hrvatske knjižnice. NISKA. [2011.] [citirano: 2011-09-29]. Dostupno na: http://www.niska.hr/dokumenti/p5_4.html.

vanje što osigurava interoperabilnost s drugim sustavima u okolini. Za katalogizaciju je moguće odabrati MARC21 ili UNI-MARC standard. Zapisi se mogu preuzeti iz drugih knjižnica ili isporučiti drugim knjižnicama uz pomoć Z39.50 protokola, što katalogizatorima štedi vrijeme.

- Katalog koji omogućuje načelo bibliografskim detaljima katalogizirane građe uređenih prema standardima.
- Javni katalog za korisnike (OPAC, On-line Public Access Catalog) daje mogućnost jednostavnog i naprednog pretraživanja, vidljivost statusa pojedinih primjeraka građe (dostupan, zadužen, rezerviran), pristup korisničkom profilu (pomoću korisničkog imena) koji omogućuje uvid u zaduživanje i rezervaciju građe, odabir načina primanja obavijesti (elektroničkom poštom ili SMS-om), izmjenu osobnih podataka u profilu, dodavanja oznaka (tagova), pregled povijesti čitanja, predlaganje naslova za nabavu te stvaranje javnih i privatnih popisa građe. Sučelje je kataloga obogaćeno zanimljivim i korisnim dodacima: slike ovitaka knjiga, pretraživanje unutar rezultata, dodavanje komentara... Rezultati pretraživanja mogu se preuzeti u standardnim formatima prikladnim za unos u programe za upravljanje bibliografskim referencama.
- Cirkulaciju podržava modul koji osigurava zaduživanje, razduživanje, transfer građe uz mogućnost odabira lokacija/knjižnica, brzu katalogizaciju, sastavljanje izvještaja o cirkulaciji (neispunjene rezervacije, rezervirane knjige na policama, rezervirana građa na čekanju, racio rezervacija, transferi za za primanje, prekoračenje roka posudbe, zakasnine).
- Nabava je podržana kroz modul koji omogućuje knjižničnom osoblju efikasnije upravljanje s priljevom nove građe, ali i kontrolom proračuna knjižnice, također uz pomoć korisnika olakšava se postupak nabave građe,
- Izvještaji i statistike omogućuju provedbu statističke analize, uz statističke alate koji se oslanjaju na analizu nabave, korisnika, kataloga, cirkulacije i periodike.
- Serijske publikacije.
- Nema troška licencije²² za korištenje programa, jer je Koha objavljena pod GNU GPL licencom (GNU General Public License) koja omogućuje besplatno i slobodno korištenje programa. Trošak postoji, ali je usmjeren samo prema potrebitim funkcijama, a ne prema nametnutim i nepotrebnim (što je vidljivo u vlasničkom modelu programa).
- U cijelosti se koristi uz pomoć internet preglednika što

22 Stavka cijena je dodana iz razloga što se u mnogim radovima (koji su već ranije navedeni u radu) cijena, odnosno budžet, stavlja na prvo mjesto, a tek onda kvaliteta i mogućnosti programa.

knjižničarima i korisnicima omogućuje laganu interakciju sa sustavom bez instalacije posebnog softvera na klijentska računala osim internet preglednika. To također omogućuje jednostavniju integraciju s drugim sustavima, od izravnih veza na zapise i rezultate pretraživanja, do korištenja RSS-a i OAI protokola te REST HTTP protokola za razmjenu podataka.

- Kohu je moguće mijenjati za vlastite potrebe. To pravo ima svatko tko odluči instalirati program i koristiti ga, za razliku od vlasničkog programa u kojem promjene mogu raditi samo oni s posebnom dozvolom. Također, IKS Kohu može održavati bilo tko tko posjeduje odgovarajući set znanja i vještina, što znači da Koha ne dovodi knjižnice u ovisnički položaj prema jednom dobavljaču, što je uvijek slučaj s vlasničkim programom.
- Zajednica korisnika okupljena oko Kohe aktivna je, dobronamjerna i spremna pomoći. Raznoliki izvori informacija dostupni su na adresi <http://www.koha-community.org>, među kojima je i dokumentacija o instalaciji, održavanju i korištenju programa. Aktivna je i lokalna udruga korisnika KohaCUG (Koha Croatian User Group).²³

Slika 12. Pogled na atrij i knjižnicu

²³ Tekst iz članka Zaplesala je ovo ljeto: Implementacija Kohe u Knjižnični sustav Fakulteta elektrotehnike i računarstva, Prvi dio, poslanog u Vjesnik bibliotekara Hrvatske koji čeka na objavljivanje.

5. KNJIŽNICA I DRUŠTVENE MREŽE

Ponuda stvara potražnju

Korisnicima se trebaju osigurati vodiči pomoću kojih mogu izabrati potencijalno zanimljive zapise.

Početkom nove Akademske godine 2011./2012. Središnja je knjižnica kročila u svijet Web 2.0 implementacijom novog programa za upravljanje i poslovanje Koha i širenjem na društvene mreže Facebook, Twitter, YouTube i Google+. Prepoznali smo potrebu za integracijom društvenih mreža u knjižnično poslovanje zbog prisutnosti velikog broja korisnika. Također, uvidjeli smo kako je koncept suvremene knjižnice, kao aktivnog sudionika nastave, odnosno, oblikovanja knjižnice kao središta nastavnih izvora i pomagala (Learning Resource Centre).

U ljeto 2011. godine pokrenut je projekt "Dobrodošli@FER" koji je bio namijenjen brucosiima i njihovim roditeljima, kao središnje informacijsko mjesto vezano za studiranje i studij na Fakultetu elektrotehnike i računarstva. Poučeni pozitivnim iskustvima vezanim za taj projekt, pred sam početak nove akademske godine pokrenuto je planiranje potpunog *Community Managementa* korisnika Središnje knjižnice. Saželi smo sve značajne izvore o fakultetu na jedno mjesto pokrivajući se mnogim komunikacijskim sredstvima, od tradicionalnih (telefon, SMS, elektronička pošta,) do novo usvojenih, kao što je komunikacija pomoću društvenih mreža i Instant Messaging (primjerice chat), za što kvalitetnije širenje traženih informacija.

Pomnim planiranjem, odlučeno je da se otvori Facebook stranica Središnje knjižnice Fakulteta elektrotehnike i računarstva (nastavak istoimenog profila koji je bio otvoren u svrhu "Dobrodošli@FER") kao produžetak službene stranice Središnje knjižnice²⁴, koja bi služila kao održavanje baze korisnika i prisniju komunikaciju s njima, pritom ne zanemarujući službenu stranicu. Svi elementi koji se nalaze na Facebook stranici nalaze se i na službenoj. Prvenstveni cilj koji je određen pri formiranju Facebook stranice bio je povezati korisnika i knjižnicu: olakšavanjem komunikacije, rušenjem uvriježenog stereotipa o knjižnicama i knjižničarima, širenjem informacija, odnosno, otvaranjem vrata knjižnice kao koncepta dnevnog boravaka. Ponekad i uključivanjem šaljivog materijala animiramo, prvenstveno studente, s ciljem da se Središnja knjižnica profilira u virtualnom i stvarnom svijetu kao prijatelji i suputnik tijekom studija.

Središnja je knjižnica od ove akademske godine uključila u aktivnosti svog rada i strane studente koji su pristigli na Fakultet programom za razmjenu studenata Erasmus. Poučeni iskustvima studenata Fakulteta koji su bili na razmjenama u inozemstvu, prepoznata je potreba za uklanjanjem tjeskobe i kulturnih barijera do kojih može doći pri dolasku u nepoznatu zemlju.

²⁴ Središnja knjižnica FER-a URL: <http://www.fer.unizg.hr/knjiznica>.

Poučnim izletima i neprestanom interakcijom sa stranim studentima stvoren je novi vid Knjižnice kao sudionika u nastavi. Studentima Erasmus Mundus ponudili smo "cjelodnevni boravak" u prostoru "profesorske knjižnice" nastojeći im, uz prostor i računala, pribaviti recentnu svjetsku literaturu kako bi doprinijeli kvaliteti njihovog znanstveno-istraživačkog rada, izradi disertacije.

**Biblioteke
mogu biti
društvu
korisne.**

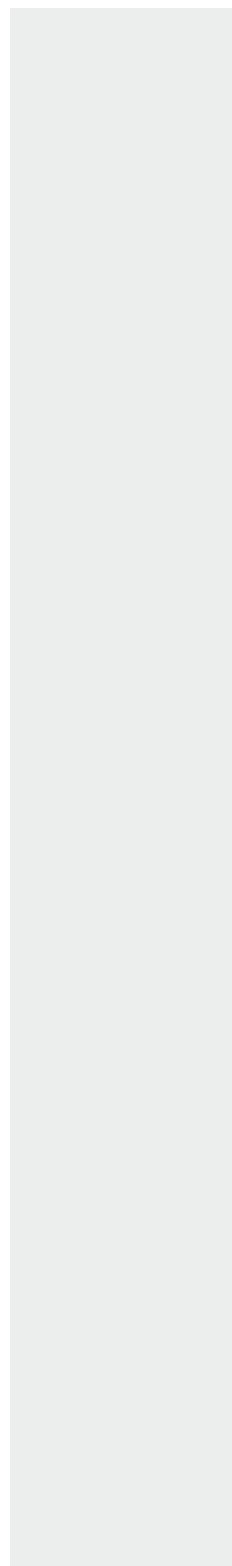

Slika 13. Obična zavojna površina

Zahvaljujući Zavodu za primijenjenu matematiku i prof. dr. sc. Ivanu Ivanšiću izvukli smo iz naftalina izvrsno sačuvane primjerke nastavnih pomagala iz matematike. Stalnim postavom nastavnih matematičkih pomagala u Središnjoj knjižnici željeli smo odvesti studente na putovanje u prošlost i podsjetiti ih na nekadašnje (danas raritetne) oblike pomagala u nastavi prve polovice 20. stoljeća. Za neke su to umjetničke instalacije, a za znalce opipljiva matematika s visokom vrijednošću. Tako se može pronaći veliko demonstracijsko logaritamsko računalo (poznato i kao "šiber") i njegovi nešto manji primjerci, hiperbolički paraboloid, eliptička zavojna ploha, površina zavojne cijevi, pseudosfera, helikoidalna kardioda, prostorna krivulja, dvoplošni eliptički hiperboloid...

Slika 14. Demonstracijsko logaritamsko računalo ("šiber")

6. RADOVI, PROJEKTI I EDUKACIJA

Bibliotekarstvo je eksperimentalna znanost

Diplomsko

TEHNIČKI FAKULTET
SVEUČILIŠTA KRALJEVINE JUŽNE
u
ZAGREBU

1919–1929

SPOMENICA FAKULTETSKO

PREŠTAMPANO IZ GODIŠNJAKA SVEUČILIŠTA
u ZAGREBU 1924/25 – 1928/29

ZAGREB 1929
TISAK NADBISKUPSKE TISKARE

Premda djelatnici Središnje knjižnice počinju raditi s propisanim visokoškolskim obrazovanjem, oni nastavljaju sa stručnim obrazovanjem kroz: propisane poslijediplomske studije, Centar za stalno stručno obrazovanje pri Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, SRCE, CARNet²⁵, kolokvije Knjižnice IRB-a, seminare,²⁶ konferencije, savjetovanja i stručna putovanja u inozemstvo tako njegujući koncept cjeloživotnog obrazovanja.

6. 1. Sudjelovanje u projektima

NISKA – Nacionalni informacijski sustav knjižnica Hrvatske

NISKA je zajednički projekt tadašnjih Ministarstva kulture, Ministarstva prosvjete i športa i Ministarstva znanosti i tehnologije. Projekt je pokrenut 1996. godine na poticaj Hrvatskoga državnog sabora, <http://www.niska.hr>.

Svrha je projekta osmisliti i izgraditi sustav koji će omogućiti da bogatstvo fondova svih hrvatskih knjižnica bude na učinkovit i kvalitetan način u elektroničkom, multimedijalnom obliku dostupno javnosti u Republici Hrvatskoj i svijetu.

Strateški je cilj projekta izgradnja nacionalnoga informacijskog sustava knjižnica Republike Hrvatske. Sustav čine komunikacijska, računalna, informacijska, organizacijska i ljudska mreža, koja treba osigurati:

- povećanje kakvoće usluge i dostupnosti svih podataka u knjižnicama svim korisnicima;
- povećanje kakvoće i djelotvornosti rada knjižničara;
- međusobnu povezanost i transparentnost podataka knjižnica;
- osmisliti i izgraditi sustav koji će omogućiti da fondovi hrvatskih knjižnica budu na učinkovit i kvalitetan način u elektroničkom, multimedijalnom obliku dostupni javnosti u Hrvatskoj i svijetu.

Projektini tim činili su: Zoran Bekić, Jadranka Stojanovski, Ana Garvas Delić, Veronika Čelić Tica i Jadranka Lisek.

SZI – Sustav znanstvenih informacija Republike Hrvatske

Sustav znanstvenih informacija RH program je Ministarstva znanosti i tehnologije pokrenut 1994. godine. Nakon ukidanja Ministarstva znanosti i tehnologije u prosincu 2003. godine, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa preuzima program SZI, <http://www.szi.hr/>.

Program SZI obuhvaća niz djelatnosti i projekata koji za

²⁵ Kolegica B. Marijanović završila je E-learning akademiju (na teret projekta prof. Sejida Tešnjaka), stečeno znanje koristi u provedbi kolegija „Istraživanja, publikacije i odgovornost u znanosti“ nositeljice prof. dr.sc. Jelke Petrak. Također, Zora Žitnik položila je stručni ispit za zaštitu i obradu arhivskog i registraturnog gradiva.

²⁶ FER je bio domaćin i sponzor Seminara Sustava znanstvenih informacija RH osam godina.

zajednički cilj imaju stvoriti sustav u kojem će bilo koji član akademske i istraživačke zajednice moći doći do znanstvenih informacija.

Jezgru tog sustava čine znanstvene i fakultetske knjižnice koje obrađuju i daju na upotrebu informacije potrebne za rad znanstvenika. Sustav organizira knjižnice u podsustave prema području znanosti. Ciljevi programa jesu:

- uspostaviti informacijski sustav koji bi pružao sve potrebne informacije znanstvenicima,
- pretvoriti knjižnice u informacijska središta koja bi obrađivala podatke te pružala usluge pristupa i traženja informacija za znanstveni i akademski rad.

Voditeljica Središnje knjižnica Jadranka Lisek koordinirala je SZI – podsustav Tehnika koji je objedinjavao 24 visokoškolske knjižnice RH iz područja tehnike. Vođenje tog projekta, Središnjoj knjižnici FER-a donijelo je određeni novčani iznos koji se koristio za plaćanje studenata bibliotekarstva za unos knjižnične građe u knjižnicama sudionicama te svim knjižnicama FER-a, omogućio nabavu računalne opreme i financiranje obrazovanja te sudjelovanja na stručnim skupovima.

**Vrednovanje knjižničnih službi i usluga:
akademske i narodne knjižnice**

(MZOŠ 122-1221210-0759): voditeljica prof. dr. sc. Kornelija Petr Balog, Filozofski fakultet Osijek Sveučilišta Josip Juraj Strossmayer Osijek; član projektnog tima je i Jadranka Lisek.

Slika 15. Seminari za knjižnice u sustavu znanosti i visoke naobrazbe

6. 2. Objavljeni radovi djelatnika

Pavunić, Marija. Struktura i djelovanje knjižnice Elektrotehničkog fakulteta u Zagrebu: magistarski rad. Zagreb: Prirodoslovno-matematički fakultet, 1966.

Lisek, Jadranka. Prema modelu središnje visokoškolske knjižnice za područje elektrotehnike u Hrvatskoj: magistarski rad. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 1999.

Maljković, Vlasta. Metapodaci i metapretraživanje s osvrtom na Dablinsku jezgru (Dublin Core): magistarski rad. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

Spomenica: 40. obljetnica Fakulteta elektrotehnike i računarstva 1956-1996. VII Udžbenici i skripta (str. 142-155). Priredili J. L. i T. P.

Lisek, Jadranka; Petr Balog, Kornelija. Knjižničar e-animator: primjer primjene poslovne inteligencije. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 53(2010), 1, str. 35-46. (članak, znanstveni)

Lisek, Jadranka; Marijanović, Branka. Halo, ovdje Knjižnica FER-a! (Pre)poznajete li me? // MIPRO 2010 / Čičin Šain, Marina ; Uroda, Ivan ; Turčić Prstačić, Ivana ; Sluganović, Ivanka (ur.). Rijeka: Croatian Society for Information and Communication Technology, Electronics and Microelectronics – MIPRO, 2010. Str. 352-354. (predavanje, međunarodna recenzija, objavljeni rad, znanstveni).

Lisek, Jadranka; Marijanović, Branka; Šimara, Stjepan. Knjižnični softver FERLIB. // 11. dani specijalnih i visokoškolskih knjižnica: Knjižnice kamo i kako dalje?, Opatija, Hotel Adriatic 01. 04. - 04. 04. 2009. (postersko izlaganje).

Lisek, Jadranka. O knjižnici. // Samostan sv. Klare u Splitu u svom vremenu: simpozij (radovi simpozija u povodu 700. obljetnice samostana sv. Klare 1308.-2008.) Split: Symposion, 2008.

Lisek, Jadranka; Lovreček, Branka; Šimara, Stjepan. Evaluating the Usage and Costs of a Faculty Library. // Libraries in the Digital Age. Dubrovnik, Mljet, May 28- July 02, 2007.

7. MIŠLJENJA KORISNIKA O SREDIŠNJOJ KNJIŽNICI

Negativne posljedice koje nastaju zbog nemogućnosti da se zadovolje informacijske potrebe korisnika nisu neposredno uočljive.

EPEKTAJ NOVIN PREDNOSTI
BDE OŠTVARIVANJE PRAVA
KVALITETNA ISCUJE

SK

elemenata. Gospođa Julijana Divković-Pukšec slovi po pričanjima studenata za prilično strogu osobu. S takvim razmišljanjem u glavi krenuo sam gore na treći kat na konzultacije. U to vrijeme nitko nije bio slobodan osim gđe. Divković-Pukšec i mislio sam da tu neće biti velike koristi, te da će me otpremiti prije nego sam sjeo. Na moje veliko iznenađenje te konzultacije pamtim po tome što je svako moje pitanje dobilo točan odgovor, a što je puno važnije, dobio sam i jasna obrazložena odgovora, tako da mi je to postalo jasno za cijeli život.

Pouka: kada čuješ neku priču, provjeri je!

Naša knjižnica je rekorder po...

Kad smo već kod priča jel' netko čuo one glasine da urednica ovog lista (ime nećemo spominjati) ima energiju mjerljivu sa aktivnim vulkanima? Ako netko nešto zna neka mi slobodno javi. Ne znam koliko je čitatelja poznaje osobno ili iz viđenja, no ona je u stanju sa 10. kata C-zgrade do knjižnice stići za 7.4 sekunde. Ako se pitate što će naša urednica u knjižnici, nemojte biti u zabludi, dolazi na sastanak redakcije @etf.hr lista. To je ona mala grupica ljudi začahurena između knjiga koja strpljivo nit po nit plete ovaj naš list. Naravno, treba puno vremena da se ovakav list isplete pa je svježja krv uvijek dobrodošla. Naša knjižnica nije poznata samo po sastancima redakcije ovog lista. Ona je puno poznatija po tome što je to najbučnija knjižnica ovoga grada. Buka je ponekad, u vrijeme ispita, mjerljiva s onom na Plesu. Možda bi se koji labos iz Mjerenja u elektro-tehnici (MUE) trebao održati u knjižnici, a zadatak bi bio izmjeriti buku.

Baš nekako u vrijeme ispita uputio sam se u knjižnicu učiti, no kako je bila velika buka (a vani toplo) htjedoh izići u dvorište knjižnice i tamo učiti. Za neupućene dvorište knjižnice je ono što vidite kada pogledate kroz bilo koji prizor knjižnice. Dakle kako u rečenom dvorištu ima i mjesta za sjediti uputih se prema njemu. Upravo kada sam htio proći kroz otvorena vrata, zaustavi me gđa. knjižničarka s upitom ta gdje sam se ja to uputio. Nakon što joj rekoh da bih htio učiti u dvorištu, ona me lijepo podučila da ako bi oni dozvoljavali studentima učiti u dvorištu oni bi uništili sve cvijeće koje tamo uzgajaju. Na ovakvo objašnjenje nisam imao što reći te se povukoh. To me podsjetilo da ljudi ponekad brkaju zašto su negdje. Do tog razgovora smatrao sam da je fakultet tu zbog studenata, a ne zbog zaposlenih na

Hoću svoju terminal-infuziju

Ako se sjećate za brucošijadu su bili maknuti stolovi i terminali na ulazu u faks. Nakon brucošijade su ih ponovo stavljali i bio sam svjedokom kada je radnik sjedio na podu i stezao vijke stola za terminale. Jedan terminal-ovisnik, vidjevši to, doslovno ga je preskočio i htio upaliti terminal. Kada je vidio da ovaj nije ukopčan, počeo je sam petljati po žicama iza terminala. Nikad mi nije bilo jasno zašto pored droge i ovisništvo o svakodnevnoj infuziji za terminalom nije uvršteno u vladin program za »Suzbijanje negativnih pojava kod mladih«. Ne znam jeste li prolazeći pored terminala zamijetili uvijek iste osobe kako vise na njima. Jeste li zapazili njihova nabildana tijela i široka ramena? Niste? Pogledajte bolje sljedeći put. Jednom tako prije podne pitam jednog od visećih za terminalom koliko će on još dugo raditi, a on mi odgovori do večeri. Bilo bi zanimljivo zaviriti u indekse onih koji po cijeli dan vise na terminalima. Ima li dobrovoljaca? Šalu na stranu. Terminali na ulazu su vrlo ozbiljna i opasna stvar. Jednom sam bio s prijateljem u bivšem partner labosu dok je pričao s nekim preko mreže (talk). U jednom trenutku moj prijatelj naglo skoči te sav crven u licu izleti iz labosa i krene prema terminalima na ulazu. Jedva sam ga sustigao i pitam ga što mu je, a on samo: razbit ću ga, razbit ću ga... Došavši do jednog terminala uhvati jednog i pita kako mu može psovati m..... Dotični, vidjevši da je vrag odnio šalu skrušeno povuče sve što je rekao. Zato terminal-ovisnici pazite s kim pričate i što govorite jer nikad ne znate jel' s druge strane neki kržljavko ili Rambo.

FER, ljubavi moja :-)! !

I da zaključim, jer se vani smračilo, naš faks je uistinu najorganiziraniji u Hrvatskoj. Sve se točno zna. Uvjeti za studiranje su izvrsni. Ukratko kao što je jednom prilikom jedan naš profesor rekao uspoređujući nas s ostalim u Hrvatskoj: »Mi smo Amerika za njih!« Naravno, uvijek treba te'iti boljem i uklanjati nedostatke. Ja sam zbilja zadovoljan što sam dio ovog faksa, ma kako se on zvao. Sada kad završim pisanje ovog članka, nazvat ću preko modema FER te poslati ovaj tekst E-mailom našem grafičkom oblikovatelju, urednici i direktoru. I lijepo otići na spavanje. ■

Slika 16. Naša knjižnica je rekorder po...

Članak iz studentskog časopisa @fer.hr broj 2²⁷

najčešće je presudan, čak i među neujednačenim surparnicima.

■ Gdje se FER-ovci trebaju javiti ako žele uživati u veslanju ili možda ima još nekih veslača koji ni ne znaju za ovu vašu inicijativu te želite li još nešto poručiti za kraj?

– I oni koji su prije veslali, a žele se uključiti u ovu našu akciju, kao i svi oni koji nisu nikada veslali, a imaju volju i želju naučiti, mogu se javiti prof. dr. Mijatu ili mr. Jurkoviću, koji je službeno zadužen za sportske aktivnosti na fakultetu. Željeli bi-

fakultet

Rak rana FER-a

Ako ste mislili da su to terminali (afera s pass wordima) ili možda naš restoran, pogriješili ste. To je bez svake sumnje čitaonica, od koje je ostalo samo ime, dok je njena funkcija vrlo dvojbena.

Pouzdamo znam da su u našu čitaonicu dolazili ljudi s drugih fakulteta da bi vidjeli kako na ETF-u postoje idealni uvjeti za rad. Manji je broj ostajao učiti i s njima nikada nije bilo nikakvih problema. Čitaonica je svakako bila ponos našeg fakulteta sve do prije godinu dana, a stanje je poražavajuće od rujna ili listopada prošle godine.

Sama čitaonica nalazi se u podrumu pa je logično da je u njoj potreban izvor svjetla koji je najčešće u obliku male duguljaste žarulje (rjeđe su to svijeće ili fenjeri) koju obično posjeduje svaki student koji dolazi raditi u čitaonicu. Još su svježje dirljive scene u kojima studenti očajnički traže stol na kojem je žarulja ne znajući da to vrlo vjerojatno neće naći, osim ako netko u žurbi nije ostavio svoju. Takva žarulja je bez vlasnika čitavih petnaest sekundi i obično je posvoji kolega ili kolegica s prvog susjednog stola. Daljnja sudbina posvojene žarulje nije poznata. Nije ni bitna. Pohvalnim bi se mogao ocijeniti potez faksa koji je u jednom navratu i pokušao obnoviti fond žarulja (neki se sjećaju da su se prvih godinu i više na svakom stolu nalazile brojkom i slovima četiri (4!) žarulje). Danas bi bilo dovoljno da je na svakom po jedna. Za početak. Poznato je da su žarulje u nekim zemljama skuplje od računala, pa je lakše nabaviti neku 486-icu od paketa žarulja.

Posebna je priča gospođa čiji je posao vjerojatno izdavanje knjiga i ostale stručne literature. Ovo »vjerojatno« umetnuto je jer je njen »rad« izgubio svaki pozitivan predznak. Uskoro se očekuje uvode-

smo na FER-u stvoriti ne samo osmerac već i druge discipline (skif, dvojac i četverac) te od toga napraviti pravo natjecanje u sveučilišnom veslanju. Isto tako, svi zainteresirani mogu se izravno javiti i veslačima, tako što će doći na treninge srijedom u 18:00 i subotom u 10:00. Tražimo i kormilara-ice (Cure, javite se!). Kasnije bi se mogle organizirati i navijačice jer, ako se od potezanja konopa može napraviti spektakl, onda se to sigurno može i od veslanja. Zato dodite na regatu povodom Dana državnosti očekujući još jednu pobjedu VAŠIH VESLAČA. ■

nje petnaestak sklekova i dokazivanje uspješnog rukovanja usisavačem za prašinu za svaku knjigu koju ste odlučili posuditi.

Nećete vjerovati, ali čuti glas gospođe u posljednje je vrijeme prava rijetkost. Ne zbog toga što gospođa manje razgovara s prijateljicom koja je na faksu zadužena za suzbijanje nereda i prljavštine, nego zato što se ne može uopće čuti od siline razgovora »vrijednih« studenata. Nedavno je bilo čak i krikova sličnih onima koje je ispuštao Tarzan. Uzevši u obzir da je on živio u džungli, o kolegi koji je njegov vatreni obožavatelj nećemo trošiti riječi. Svim je sigurno da u stvaranju buke prednjače studenti prve godine (čast iznimkama kojih na sreću ima), ali ni oni s druge godine, pa čak i treće, ne zaostaju puno. Ako su već kriteriji polaganja ispita visoko postavljeni, tada bi bilo u redu da faks nešto napravi da se poprave uvjeti rada. Ima studenata koji nemaju uvjeta za rad nigdje drugdje osim na faksu, i kada dođu na faks u metelž i buku kakva je redovito od 10 pa sve do 16 ili 17 sati sav trud bit će uzaludan. Što tada? Smirivanje vlastitih kolega sve je češće na rubu fizičkoga obračuna, gdje izživirani, pokušavamo smiriti dvoje ili čak desetak njih, a to ne vodi nikamo. Kolege i kolegice, koji uživaju u zakašnjelom pubertetu trebali bi izabrati neko drugo mjesto za međusobno upoznavanje ili pronalaženje nekoga kome će se svidjeti njihova ljepota koju nikako da netko uoči. On, sjedeći na stolu (?), govoreći naglas i, sav ponosan, tražeći pogledom nekoga tko ga je pogledao; ona, pričajući takvom silinom da odmah s vrata možete locirati gdje se smjestila sa svoje dvije vjeme prijateljice.

Vjerojatno će dekan (ili netko drugi) intervenirati da se vrati ona radna atmosfera koja je davno netragom nestala, a za kojom mnogi već dugo čekaju. Zato, da ne biste u međuvremenu, izživirani bukom nekoga pretukli, pa da vas zbog budale izbacе s faksa pridružite mi se da zajedničkim snagama iskorijenimo primitivce. Sva su sredstva dopuštena. ■

piše Davor Kopčić

Slika 17. Rak rana FER-a

Članak iz studentskog časopisa @fer.hr broj 3²⁸

28 Naša knjižnica rekorder je po... // @fer.hr. 2,32(XXXI), Zagreb, lipanj, 1995, str. 29.

Posebno zahvaljujem magistri Mariji Pavunić koja mi je omogućila rad na računalu knjižnice elektro-tehničkog fakulteta u Zagrebu

Damir Kirasić, 1991.

Tijekom studiranja Knjižnica je bila prvo mjesto gdje sam tražio literaturu kako bih pratio nastavno gradivo: u pauzama predavanja bila mi je mjesto učenja, razmjene informacija o ispitima, dojmovima o nastavi....

Nakon završenog obveznog studija, u znanstveno-nastavnom radu, knjižnici sam se često obraćao u potrazi za člancima kojima nisam imao pristup. Uslugom knjižničara redovito sam ih uspijevaio pribaviti. Povremeno sam knjižnicu koristio i samo kao čitaonicu, proširujući i produbljujući znanje kombinirajući sadržaje više knjiga. Usprkos skromnom fondu, ipak sam uglavnom i uspijevaio naći ono što me zanimalo. Knjižnica je vrlo važna za moj znanstveni i nastavni rad.

Doc. dr. sc. Nikica Hlupić

Fakultet elektrotehnike i računarstva

Prvi dan fakulteta jedan od važnijih događaja u mom životu, počeo je rečenicom: "Oni koji uspiju, postajat će znanstvenici i inženjeri, ali postoji razlika i to ne mala između znanstvenika i inženjera. Znanstvenik pokušava naći način kako iskoristiti prirodne zakone koji već postoje, ali inženjer on kreira i pravi stvari koje nikada prije nisu postojale." Ta misao mi je i dan danas jako urezana u glavi. Ta ista misao mi je bila i vodilja, jer sam htio biti dio te šačice ljudi koji imaju tu čast i biti krila civilizacije. U tome svemu nisam imao pojma kakvo mjesto će zauzimati knjižnica, iz koje sam se ne samo stručnim knjigama obogatio, nego i knjigama koje su vezane za život općenito. U životu je uvijek lijepo osjećati se sigurno, a tako je i u ovom slučaju kada znaš da možeš pronaći svako znanje na jednom mjestu. Takvom osjećaju uvelike pomaže velika profesionalnost djelatnika i sama organizacija knjižnice. Susretljivost i ljubaznost djelatnika koji na prvo mjesto stavljaju pomoć studentu u pronalasku znanja. Kako sam dosada obišao i po svijetu neke knjižnice, mogu potvrditi kako imamo knjižnicu na visokoj razini organizacije i mogućnosti. S takvim zacrtanim standardima smatram da imamo knjižnicu kakvu imaju i studenti najboljih sveučilišta. Na nekim sveučilištima u posjetu knjižnica čak sam poželio vratiti se na FER samo otići u našu knjižnicu jer sam ostajao razočaran. Takvu razinu i takav osjećaj može se dobiti zahvaljujući ustrajnosti i trudu djelatnika koji se zalažu i vole svoj posao. Na kraju mogu im samo poželjeti sreću u daljnjem radu i nastavak velike uloge u znanju mladih ljudi koji će stjecati znanje na FER-u.

Miroslav Markanović, Erasmus student diplomskog studija
Robert Bosch GmbH

Knjižnica...

Nemoguće je pojmiti važnost knjižnice u obrazovanju budućih inženjer...

Nemoguće je dokučiti bit knjiga iz kojih se uči...

Nemoguće je ostvariti sve svoje snove, a da ih nismo vidjeli u nekim knjigama...

Nemoguće je preletiti u drugi svijet, a da se to ne učini s knjigama...

I nemoguće je biti čovjek, a da nešto niste naučili iz knjiga...

Žarko Martinović, student diplomskog studija
Fakulteta elektrotehnike i računarstva

Trebam li spomenut' da je knjižnica centralno mjesto okupljanja nas studenata?

Nemoguće je zamislit ovaj Fakultet bez knjižnice. Kažu nam često naši profesori, ovaj fakultet postoji zbog vas studenata, vi ste srce fakulteta. Doista, ako smo mi srce fakulteta usuđujem se reći da je knjižnica duša fakulteta.

Kvaliteta knjižnice uvelike određuje naše znanje, našu motivaciju i rad. Iz našeg znanja i rada proizlaze buduća profesori i znanstvenici ovog fakulteta. Buduća profesori održavaju kvalitetu studija i pridonose razvijanju novih studenata, novi studenti opet počinju od knjižnice. Vidimo da smo u zatvorenom sustavu, čija je duša naša knjižnica.

Veselim se daljnjem radu knjižnice.

Željko Martinović, student diplomskog studija
Fakulteta elektrotehnike i računarstva

U Središnjoj knjižnici Fakulteta elektrotehnike i računarstva sam boravio u više navrata u razdoblju od 1993. do 1996. godine kao knjižničar-volonter. Zahvaljujući dobrohotnosti, razumijevanju i golemom entuzijazmu gospođe mr. sc. Jadranke Lisek pružena mi je prilika da upoznam knjižničarstvo i uđem u široki svijet informacijskih znanosti. Tijekom rada na raznovrsnim segmentima knjižničnoga poslovanja zbilo se za mene tada i ozbiljniji susret sa svijetom IT tehnologije u kojem mi je puno pomogla vrijedna i samozatajna gospođa dipl. ing. Vlasta Maljković.

...Osoblju Centralne knjižnice FER-a, i voditeljici, prof. Jadranki Lisek zahvaljujem na pomoći pri nabavci literature. Također se zahvaljujem Zavodu za elektroniku, mikroelektroniku i inteligentne sustave čiju sam knjižnicu obilato koristila...

Mirta Baranović,
1997.

...Jedan od „najkorisnijih“ suradnika tijekom rada na ovom projektu svakako mi je bila voditeljica naše knjižnice Jadranka Lisek koja je uvijek, ako treba i „niotkuda“, „izvukla“ sve pisane dokumente na koje sam makar i pomislio. Njena predanost poslu koja uvelike nadilazi granice visoke profesionalnosti, zajedno s urođenom susretljivošću i željom da pomogne činili su je jednostavno nezamjenjivom...

Nikica Hlupić,
2001.

Slika 18. Radna atmosfera u čitaonici

Nezaboravni su bili zanimljivi i poučni razgovori s voditeljicom Knjižnice mr. sc. Lisek, koja je oko sebe znala uspješno okupiti, voditi i motivirati suradnike. U vrijeme mojega boravka i rada u knjižnici susretao sam se na istim poslovima s tada početnicama, a danas cijeljenim kolegicama koje su ostvarile zapažene rezultate na području knjižničarstva – dr. sc. Andreom Horić i Zrinkom Udiljak. U trenutcima pauze i odmora gospođa Đurđa Ban često je nas početnike znala svojim šalama od srca nasmijati. Poticajna atmosfera i kreativno okruženje Središnje knjižnice FER-a usmjerili su moj profesionalni put prema knjižničarstvu, pa se i danas rado sjetim vremena koje sam tamo proveo i svega što sam naučio.

Dr. sc. Ivica Zvonar,
knjižničarski savjetnik i viši znanstveni suradnik
Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
Odsjek za povijesne znanosti

U Knjižnici FER-a sam odradila stručnu praksu kao apsolvantica Informacijskih znanosti – smjer knjižničarstvo. Kolegica Lisek i ostali djelatnici Knjižnice uveli su me u tajne knjižničarskog posla, pa sam i nakon odrađene stručne prakse ostala pomagati pri unosu knjižnične građe u knjižnični program. S radošću se sjećam rada na posudbi građe te komunikacije s korisnicima, najčešće studentima FER-a. Provedena anketa o zadovoljstvu korisnika u Knjižnici FER-a

poslužila mi je kao tema za diplomski rad. I danas, s petnaest godina staža u knjižničarstvu, za rad u Knjižnici FER-a me vežu lijepe uspomene.

Mr. sc. Alisa Martek, viša knjižničarka
Hrvatski državni arhiv

VERBA VOLANT, SCRIPTA MANENT

Knjižnicu FER-a poznajem duže od njenog zvaničnog postojanja koje slavi. Od studentskih dana, kada je samo s nekoliko "svojih" polica bila segment ustroja knjižnice Tehničkog fakulteta u Kačićevoju ulici (vodio ju je moj bivši profesor iz gimnazije, pok Mihovil Pavlinović!), pa sve do moje profesorske i penzionerske sadašnjosti, kada Mr.sc. Jadsanka Lisek upravlja samostalnom knjižnicom jednog od najuglednijih fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Cijelo to razdoblje bio sam uglavnom korisnik usluga Knjižnice, i možda malo zaineresiraniji promatrač izvana! Zato se ne smatram vjerodostojnim, davati ocjenu cjelokupnog djeovanja Knjižnice, ali ustrajavam pri stavu, da knjiga - nema alternative! Nažalost, uvijek smo zaokupljeni nekim drugim prioritetima, pa nam (ne samo) knjižnica postaje „sedmo prase“. Ni ja u svom dekanskom mandatu, nisam bio izuzetak!

Apeliram za drugačije stavove u budućnosti. Iako se formacijski svrstava među, tako zvane, „službe podrške fakultetu“, Knjižnica je njegov neotuđivi organ, gotovo desna ruka!

SRETAN 50. ROĐENDAN,
Prof. dr. sc. Vladimir Naglić

... u knjižnicu FER-a došla sam kao studentica-praktikantica 1994. godine i, zahvaljujući projektu, ostala gotovo četiri godine. Temeljna iskustva i znanja, kao i opredjeljenje za ona znanja koja su bitna za ozbiljnije poglede na knjižničarstvo i knjižničarsku struku stekla sam upravo u okrilju ove knjižnice. Susreti i poznanstva koja sam ostvarila u to vrijeme i u tom radnom okruženju i danas za mene predstavljaju puno više od pukog kolegijanstva.

Stoga me veseli da mogu upravo u ovoj svečanosti i važnoj prigodi još jednom zahvaliti i od srca vam čestitati 50-i rođendan!

Zrinka Udiljak-Bugarinovski, univ. spec. oec.
Voditeljica Knjižnično dokumentacijskog centra

Načela bibliotekarstva

Donald J. Urquhart je bio osnivač i prvi ravnatelj Nacionalne posudbene biblioteke za znanost i tehnologiju u Velikoj Britaniji. Iako sam sebe nije smatrao bibliotekarom Urquhart je ostavio veliki trag u razvoju bibliotekarstva. Koristeći metodologiju prirodnih znanosti u istraživanju bibliotekarstva došao je do načela bibliotekarstva koja su, po mojem mišljenju, i danas primjenjiva.

Načela bibliotekarstva prema Donald J. Urquhartu²⁹:

1. Biblioteke su za korisnike.
2. Negativne posljedice koje nastaju zbog nemogućnosti da se zadovolje informacijske potrebe korisnika nisu neposredno uočljive.
3. Ponuda stvara potražnju.
4. Korisnicima se trebaju osigurati vodiči pomoću kojih mogu izabrati potencijalno zanimljive zapise.
5. Biblioteke trebaju osigurati odgovarajući pristup zapisima koje korisnici žele konzultirati.
6. Biblioteke treba financirati.
7. Biblioteke trebaju i pojedinačno i zajedno voditi brigu o ekonomskim učincima.
8. Informacija se u pravilu ne može mjeriti financijskim pojmovima.
9. Biblioteke trebaju voditi brigu o zakonu smanjenog povrata.
10. Najbolje je neprijatelj dobrog.
11. Jedinični trošak za pojedinu aktivnost trebao bi se smanjivati proporcionalno s rastom opsega aktivnosti.
12. Niti jedna biblioteka nije otok.
13. U planiranju razvoja biblioteka trebali bi se koristiti stvarni podaci o zahtjevima korisnika.
14. S obzirom na primjenu novih tehnika i sustava, neophodno je gledati u budućnost, a ne u prošlost.
15. Osoblje biblioteke trebalo bi raditi timski.
16. Mjesto bibliotekara nije sinekura za znanstvenika - cilj bibliotekara je često da olakšaju rad mnogim znanstvenicima.
17. Biblioteke mogu biti društvu korisne.
18. Bibliotekarstvo je eksperimentalna znanost.

²⁹ Urquhart, Donald J. Načela bibliotekarstva. Rijeka: Izdavački centar Rijeka, 1986.

Ime dr. Donalda J. Urquharta dobro je poznato u bibliotekarskim krugovima ne samo u Velikoj Britaniji već i mnogo šire. Poznat je kao autor s više od sedamdeset objavljenih članaka uglavnom u anglosaksonskim časopisima, izvještaja na međunarodnim skupovima i brošura, često citiran u literaturi. Jednako je poznat i kao direktor Nacionalne posudbene biblioteke za znanost i tehnologiju u Boston Spau (Velika Britanija), utemeljene na njegovu inicijativu. Mnogim bibliotekarima u našoj zemlji još je u životu sjećanje njegov boravak u Jugoslaviji 1972, kada je posjetio naše najznačajnije biblioteke i kao predavač izlagao koncepciju biblioteke kojoj je stajao na čelu.

U svom bogatom opusu priloga bibliotekarskoj literaturi, koji su uvijek pobuđivali pažnju i poticali na razmišljanje, on je u rasponu od 1948. do 1973. kazao vrlo mnogo boreći se za reviziju ustaljene prakse i nova shvaćanja o ulozi i racionalnoj funkcionalnosti cjelokupna bibliotečnog sustava na međunarodnoj razini, a prvenstveno u Velikoj Britaniji gdje su se otvarale mogućnosti za neposrednu akciju i provjeru njegovih kreativnih ideja.

Godine 1975.g. njegovi suradnici Keith Barr i Maurice Line objavili su njemu u čast spomenicu pod naslovom "Essays on information and Libraries". Povod je bio što je 1974. godine dr. Urquhart umirovljen. U tom djelu priloge su dali najjeminentniji pozvani stručnjaci iz Velike Britanije, Sjedinjenih Američkih država i nekih evropskih zemalja. Naslov djela nije slučajna, jer je Donald J. Urquhart, počevši od svog prvog izvještaja "Distribution and Use of Scientific and Technical Information", izloženog 1948. na Konferenciji o znanstvenim informacijama Kraljevskog društva (Royal Society Scientific Information Conference, 1948) i u svojim kasnijim radovima sagledavao biblioteku sa stajališta njezinih informacijskih potencijala i zalagao se za unapređenje njihova korištenja na načelima ekonomičnosti.

Premda je tridesetak godina djelovao i snažno utjecao na razvoj bibliotekarstva u vlastitoj sredini zauzimajući razne položaje, dr Urquhart se nije smatrao bibliotekarom. Jedan je razlog svakako neizbrisiv pečat njegova temeljnog studija na području prirodnih znanosti koji je dominirao u njegovu pristupu problemima. Studij fizike upisao je 1928. godine na Sveučilištu u Sheffieldu, gdje je potom stekao znanstveni doktorat iz područja metalurgije. Svoja najranija radna iskustva stekao je kao suradnik znanstvene jedi-

nice u industriji čelika gdje je uočio presudnu ulogu informacija za razvoj proizvodnje. 1938. godine nastupio je na radno mjesto u Biblioteci Prirodnoznanstvenog muzeja u Londonu, u to vrijeme najznačajnijoj britanskoj biblioteci na području prirodnih znanosti, gdje je surađivao s S. C. Bradfordom. Tokom ratnih godina rad u biblioteci zamjenjuju mu dužnosti u Ministarstvu opskrbe, gdje stječe organizacijska iskustva ujedno proučavajući ekonomske aspekte poslovanja. U poslijeratnim godinama, od 1945. do 1948, vraća se u Biblioteku Prirodnoznanstvenog muzeja, a zatim nastavlja rad u Odjelu znanstvenih i industrijskih istraživanja gdje s posebnim zanimanjem aktivno prati probleme korištenja tehničke literature u industriji. 1956. godine povjerenom mu je da rukovodi jedinicom koja je imala zadatak da planira Nacionalnu posudbenu biblioteku za znanost i tehnologiju kojoj je kasnije postao i prvi direktor.

Svojim pionirskim idejama, koje je u velikoj mjeri imao priliku pretočiti u djelo, on je u tradicionalnim bibliotekarskim krugovima nailazio i na otpore i nerazumijevanje, međutim u tom raskoraku on je baratao znanstveno utemeljenim argumentima, tvrdeći da stavovi pojedinaca ne mogu zamijeniti znanstvene dokaze. Njegova je prednost pred oponentima obično bila u tome što je nudio rješenja na temelju spoznaja i metodologije egzaktnih znanosti. Oni koji su izbliza pratili njegov rad kažu da je uvijek znao postavljati prava pitanja. O valjanosti njegovih odgovora često su se vodile burne rasprave, da bi na kraju ipak postigao suglasnost. Tekovine što ih je Donald J. Urquhart ostavio britanskom bibliotekarstvu toliko su dalekosežne da se njegova uloga u suvremenom bibliotekarstvu uspoređuje s profilom A. Panizzija u 19. stoljeću, a neki ga se prijateljski sjećaju kao *enfant terrible* na bibliotečnoj pozornici zadnjih desetljeća. Za svoje uspjehe primio je visoko građansko odlikovanje »Commander of the Order of British Empire«. Uz ostale dužnosti bio je i predsjednik Stalne konferencije nacionalnih i sveučilišnih biblioteka (Standing Conference of National and University Libraries). Bibliotekarsko društvo (Velike Britanije) mu je 1970. godine za zasluge dodijelilo stupanj »Fellow of the Library Association«, a 1972. godine izabralo za svog predsjednika. Godine 1974. britanska sveučilišta Herriot-Watt University, University of Salford i University of Sheffield dodijelila su mu trostruki doktorat *honoris causa*.

U njima autor ne iznosi ništa što već ranije nije zabilježio u svojim objavljenim radovima, ali čitaocu pruža zadovoljstvo da u sintetiziranom obliku upozna njegovu životnu filozofiju. Njegova načela danas više nisu samo njegova jer su usvojena kao putokaz u radu mnogih biblioteka u svijetu, što potvrđuje praksa i interdisciplinarnost usvojena u teoriji bibliotekarstva.

Prevodioci ovog djela dali su inicijativu da ga predoče širokom krugu bibliotekara u našoj zemlji sa željom da poruke koje ono nosi steknu i odgovarajući odjek u našim shvaćanjima i akcijama. Dopustivši prijevod svog djela, dr Urquhart se tim željama implicitno pridružuje, što čini i autor ovih redaka.

Dr Ljerka Markić-Čučuković

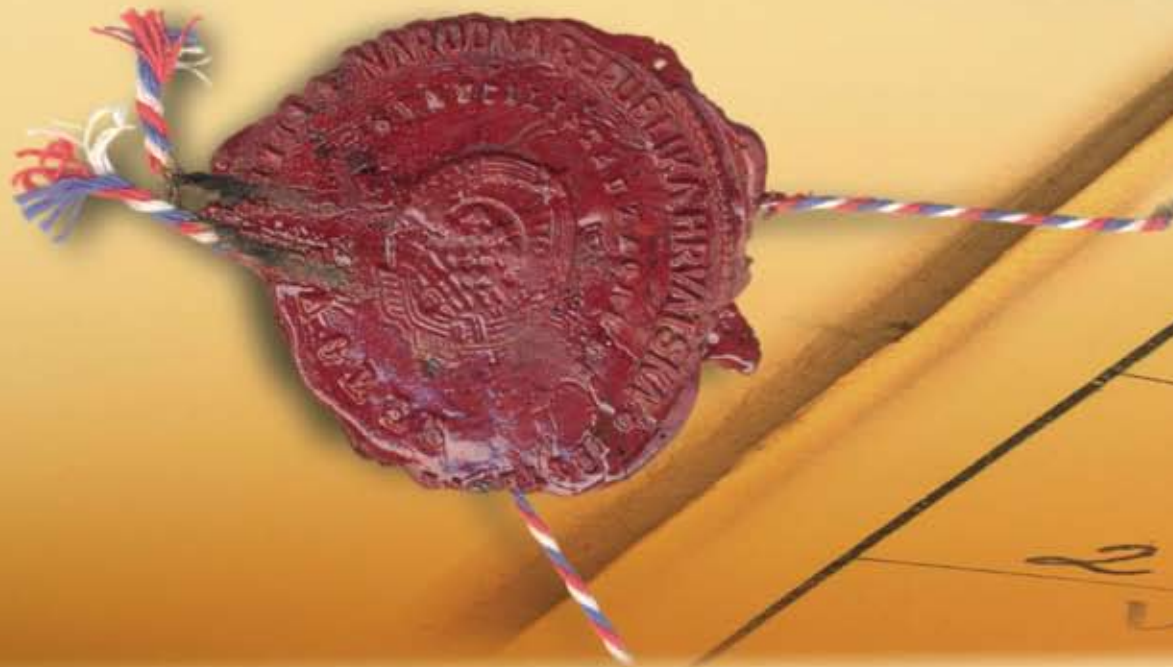

Slika 19. Kompaktusi u spremištu

Posebno se zahvaljujemo prof. dr. sc. Mislavu Grgiću, prodekanu za znanost i predsjedniku Knjižničnog povjerenstva, bez čijeg razumijevanja i podrške ove publikacije ne bi niti bilo.

Slika 20. Pozdrav iz kompaktusa

VERBA VOLANT, SCRIPTA MANENT

Knjižnicu FER-a poznajem duže od njenog zvaničnog postojanja koje slavi. Od studentskih dana, kada je samo s nekoliko "svojih" polica bila segment ustroja knjižnice Tehničkog fakulteta u Kačićevoj ulici (vodio ju je moj bivši profesor iz gimnazije, pok Mihovil Pavlinović!), pa sve do moje profesorske i penzionerske sadašnjosti, kada Mr. sc. Jadranka Lisek upravlja samostalnom knjižnicom jednog od najuglednijih fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Cijelo to razdoblje bio sam uglavnom korisnik usluga Knjižnice, i možda malo zaineresiraniji promatrač izvana! Zato se ne smatram vjerodostojnim, davati ocjenu cjelokupnog djeovanja Knjižnice, ali ustrajavam pri stavu, da knjiga - nema alternative! Nažalost, uvijek smo zaokupljeni nekim drugim prioritetima, pa nam (ne samo) knjižnica postaje „sedmo prase“. Ni ja u svom dekanskom mandatu, nisam bio izuzetak! Apeliram za drugačije stavove u budućnosti. Iako se formacijski svrstava među, tako zvane, „službe podrške fakultetu“, Knjižnica je njegov neotuđivi organ, gotovo desna ruka!

SRETAN 50. ROĐENDAN,
Prof. dr. sc. Vladimir Naglić

www.fer.unizg.hr/knjiznica

ISBN 978-953-184-166-5

9 789531 841665

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
F A K U L T E T
ELEKTROTEHNIKE
I RAČUNARSTVA